

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101006/I/2023/36124048424180740

**ANALÝZA VÝKONNOSTI ŠTÁTNYCH PODNIKOV SR NA
VYBRANOM ÚSEKU (KOMPARÁCIA SO ZAHRANIČÍM)**

Diplomová práca

2023

Bc. Alexandra Úradníková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

**ANALÝZA VÝKONNOSTI ŠTÁTNYCH PODNIKOV SR NA
VYBRANOM ÚSEKU (KOMPARÁCIA SO ZAHRANIČÍM)**

Diplomová práca

Študijný program: Financie a dane

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra financií

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Ing. Kristína Jančovičová Bognárová, PhD.

Bratislava, 2023

Bc. Alexandra Úradníková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 12. 5. 2023

.....

Bc. Alexandra Úradníková

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala Mgr. Ing. Kristíne Jančovičovej Bognárovej, PhD.
za odborné vedenie a pomoc pri vypracovaní tejto diplomovej práce.

ABSTRAKT

ÚRADNÍKOVÁ, Alexandra: *Analýza výkonnosti štátnych podnikov SR na vybranom úseku (komparácia so zahraničím)*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: – Mgr. Ing. Kristína Jančovičová Bognárová, PhD. Bratislava: NHF EU, 2023, 67 s.

Záverečná práca je vypracovaná na tému analýza výkonnosti štátnych podnikov SR na vybranom úseku (komparácia so zahraničím). Cieľom záverečnej práce bolo zhodnotiť výkonnosť štátneho podniku v SR na úseku lesného hospodárstva a komparácia so zahraničím. V práci sme primárne vykonali analýzu účtovných výkazov a analýzu vybraných finančných a technických ukazovateľov výkonnosti podniku. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 13 grafov, 2 obrázky a 15 tabuliek. Prvá kapitola začína úvodom do problematiky v podobe vymedzenia a charakteristiky štátnych podnikov a uvedením východísk a zdrojov pre analýzu výkonnosti podniku. Ďalej sme v kapitole pokračovali zadefinovaním tradičných a moderných ukazovateľov finančnej výkonnosti. Na konci teoretickej časti sme sa zaoberali transparentnosťou a spoločenskou zodpovednosťou podnikov a zelenou ekonomikou. V druhej kapitole je rozpísaný cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania. Posledná kapitola je rozdelená na tri podkapitoly, a to na lesné hospodárstvo Slovenska, lesné hospodárstvo Česka a diskusiu. Po charakteristike zvolených štátnych podnikov sme sa venovali analýze a komparácii ich výkonnosti. Výsledkom riešenia danej problematiky je zhodnotenie výkonnosti štátnych podnikov na úseku lesného hospodárstva a formulácia záverov.

Kľúčové slová: výkonnosť podniku, štátny podnik, finančná analýza, lesné hospodárstvo

ABSTRACT

ÚRADNÍKOVÁ, Alexandra: *Analysis of the performance of Slovak state-owned enterprises in the selected sector (comparison with other countries)*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. – Thesis supervisor: – Mgr. Ing. Kristína Jančovičová Bognárová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2023, 67 p.

The final thesis is elaborated on the topic of performance analysis of state-owned enterprises of the Slovak Republic in a selected sector (comparison with foreign countries). The aim of the final thesis was to evaluate the performance of a state-owned enterprise in the Slovak Republic in the forestry sector and comparison with foreign countries. In the thesis, we primarily conducted an analysis of financial statements and selected financial and technical performance indicators of the company. The thesis is divided into three chapters. It contains 13 graphs, 2 figures and 15 tables. The first chapter begins with an introduction to the issue, defining and characterizing state-owned enterprises and outlining the basis and sources for analyzing their performance. Then we proceeded to define traditional and modern indicators of financial performance. Towards the end of the theoretical part, we discussed transparency, corporate social responsibility, and green economy. The second chapter describes the aim of the thesis, the methodology of work and research methods. The last chapter is divided into three subsections, namely forestry in Slovakia, forestry in the Czech Republic and the discussion. After characterizing the selected state-owned enterprises, we focused on the analysis and comparison of their performance. The outcome of addressing the given issue is the evaluation of the performance of state enterprises in the forestry sector and the formulation of conclusions.

Key words: company performance, state-owned enterprise, financial analysis, forestry sector

OBSAH

Úvod	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	12
1.1 Vymedzenie štátneho podniku.....	12
1.2 Východiská a zdroje pre analýzu výkonnosti podniku	14
1.3 Tradičné ukazovatele finančnej výkonnosti	18
1.3.1 Ukazovatele zisku	19
1.3.2 Ukazovatele rentability	19
1.3.3 Ukazovatele likvidity	20
1.3.4 Ukazovatele aktivity	21
1.3.5 Ukazovatele zadlženosti.....	22
1.4 Vybrané moderné ukazovatele finančnej výkonnosti.....	23
1.4.1 Ekonomická pridaná hodnota.....	24
1.4.2 Ďalšie moderné ukazovatele	24
1.5 Transparentnosť a efektívnosť štátnych podnikov	25
1.6 Spoločenská zodpovednosť podniku	29
1.7 Zelená ekonomika.....	30
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania.....	31
3 Výsledky práce a diskusia.....	32
3.1 Lesné hospodárstvo SR	32
3.1.1 Charakteristika spoločnosti LESY SR, štátny podnik	34
3.1.2 Vertikálna a horizontálna analýza účtovnej závierky LSR, š. p.	36
3.1.3 Analýza vybraných finančných ukazovateľov v LSR, š. p.	41
3.1.4 Analýza vybraných technických ukazovateľov v LSR, š. p.	46
3.2 Lesné hospodárstvo ČR	48
3.2.1 Charakteristika spoločnosti Lesy ČR, štátny podnik	49
3.2.2 Vertikálna a horizontálna analýza účtovnej závierky LČR, š. p.	51
3.2.3 Analýza vybraných finančných ukazovateľov v LČR, š. p.	56
3.2.4 Analýza vybraných technických ukazovateľov v LČR, š. p.	60
3.3 Diskusia k vybraným štátnym podnikom	61
Záver.....	63
Zoznam použitej literatúry	64

Zoznam grafov

Graf 1: Účtovný (tri-bilančný) systém	17
Graf 2: Vývoj štruktúry obhospodarovateľov lesov v SR	32
Graf 3: Priemerné speňaženie dreva v SR (2019-2020)	34
Graf 4: Analýza výkazu ziskov a strát, LSR (2018 – 2022)	38
Graf 5: Vývoj ukazovateľov rentability, LSR (2018 - 2022).....	41
Graf 6: Vývoj ukazovateľov likvidity, LSR (2018 - 2022)	42
Graf 7: Vývoj ukazovateľov - obnova lesa a ťažba dreva LSR (2017 - 2021).....	46
Graf 8: Vlastnícka štruktúra lesov v ČR (2021)	48
Graf 9: Priemerné speňaženie dreva v ČR (2019 – 2021)	49
Graf 10: Analýza výkazu ziskov a strát, LČR (2020 – 2021).....	53
Graf 11: Vývoj ukazovateľov rentability, LČR (2018 - 2021)	56
Graf 12: Vývoj ukazovateľov likvidity, LČR (2018 - 2021).....	57
Graf 13: Vývoj ukazovateľov - obnova lesa a ťažba dreva, LČR (2017 - 2021)	60

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Okolie štátneho podniku	13
Obrázok 2: Systém hodnotenia výkonnosti podniku	15

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Analýza aktív, LSR (2020 – 2021).....	36
Tabuľka 2: Analýza pasív, LSR (2020 – 2021).....	37
Tabuľka 3: Vývoj obchodu s drevom, LSR (2017 - 2021).....	39
Tabuľka 4: Analýza výnosov LSR (2020 – 2021).....	39
Tabuľka 5: Analýza nákladov LSR (2020 – 2021).....	40
Tabuľka 6: Vývoj ukazovateľov aktivity, LSR (2018 - 2022)	43
Tabuľka 7: Vývoj ukazovateľov zadlženosti, LSR (2018 - 2022).....	44
Tabuľka 8: Majetkovo kapitálová štruktúra, LSR (2018 - 2022)	45
Tabuľka 9: Ukazovateľ krytia dlhodobého majetku, LSR (2018 - 2022).....	45
Tabuľka 10: Analýza aktív, LČR (2020 – 2021)	51
Tabuľka 11: Analýza pasív, LČR (2020 – 2021).....	52
Tabuľka 12: Analýza výnosov LČR (2020 – 2021).....	54
Tabuľka 13: Analýza nákladov LČR (2020 – 2021)	55
Tabuľka 14: Vývoj ukazovateľov aktivity, LČR (2018 - 2021).....	58
Tabuľka 15: Vývoj ukazovateľov zadlženosti, LČR (2018 - 2021)	59

Zoznam skratiek

C	Capital, Kapitál
CF	Cash Flow, Peňažný tok
CROGA	Cash Return on Gross Assets, Výnosnosť hrubých aktív
EAT	Earnings After Taxes, Čistý zisk
EBIT	Earnings Before Interests and Taxes, Zisk pred úrokmi a zdanením
EBITDA	Earnings Before Interests, Taxes, Depreciation and Amorization, Zisk pred úrokmi a zdanením a odpismi
EBT	Earnings Before Taxes, Zisk pred zdanením
EVA	Economic Value Added, Ekonomická pridaná hodnota
FSC	Forest Stewardship Council International
IMF	International Monetary Fund, Medzinárodný menový fond
KPI	Key Performance Indicators, Kľúčové ukazovatele výkonnosti
LČR	Lesy Českej republiky
LHP	Lesný hospodársky plán
LSR	Lesy Slovenskej republiky
NLC	Národné lesnícke centrum
NOPAT	Net Operating Profit After Tax, Čistý prevádzkový zisk po zdanení
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad SR
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development, Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PBHL	Prírode blízke hospodárenie v lesoch
ROA	Return on Assets, Rentabilita aktív
ROE	Return on Equity, Rentabilita vlastného kapitálu
RONA	Return on Net Assets, Výnosnosť čistých aktív
ROS	Return on Sales, Rentabilita tržieb
SZP	Spoločenská zodpovednosť podniku
UNEP	UN Environment Programme, Program Spojených národov pre životné prostredie
VH	Výsledok hospodárenia
VzaS	Výkaz ziskov a strát
WACC	Weighted Average Cost of Capital, Priemerné náklady kapitálu

Úvod

Podnikateľské prostredie je typické dynamikou a neustálymi zmenami. Meranie a hodnotenie výkonnosti podniku je dôležitou súčasťou podnikových manažérskych systémov a poukazuje na celkové finančné zdravie podniku. V záujme podnikov by preto malo byť zlepšovanie výkonnosti pri istej úrovni finančnej stability.

Štátne podniky sú špecifické subjekty podnikateľského prostredia, ktoré sú vo vlastníctve štátu a zastrešujú rôzne úseky, vrátane energetiky, dopravy, telekomunikácií, pošty, lesného hospodárstva a ďalších úsekov. Majú zásadný vplyv na hospodársky rozvoj krajiny a zabezpečujú poskytovanie kľúčových verejných služieb. Štátne podniky sú zodpovedné za ochranu verejných záujmov a udržateľný rozvoj. Činnosť štátnych podnikov je regulovaná a podlieha rôznym zákonom, normám a predpisom, ktoré majú za cieľ zabezpečiť transparentnosť, efektívnosť a spravodlivú hospodársku súťaž a podporovať ekologicky prijateľné riešenia. Aj keď štátne podniky majú svoje výhody, ich fungovanie býva vystavené kritike z dôvodu možnej korupcie, nízkej efektivity, nedostatočných inovácií a obmedzenej konkurencii. V posledných rokoch sa však prejavuje snaha o modernizáciu štátnych podnikov, s cieľom zlepšiť ich výkonnosť a konkurencieschopnosť.

V prvej kapitole sa bližšie pozrieme najskôr na vymedzenie a charakteristiku štátneho podniku a jeho okolia. Ďalej prejdeme k východiskách a zdrojom pre analýzu výkonnosti podniku, kde sa zameriame na systém hodnotenia výkonnosti podniku a účtovné výkazy. Následne sa pozrieme na vybrané tradičné a moderné ukazovatele finančnej výkonnosti. Potom záujem presunieme na oblasť transparentnosti a efektívnosti štátnych podnikov, ako aj na spoločenskú zodpovednosť podniku a zelenú ekonomiku.

V druhej kapitole sú spojené cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania aplikované v tejto práci. Zadefinujeme si čiastkové ciele a rôzne použité metódy a postupy.

V tretej kapitole sa zameriame na vybraný úsek lesného hospodárstva na Slovensku a v Česku. Analyzovať budeme štátny podnik Lesy SR a následne Lesy ČR v období rokov 2017 až 2021, z časti aj za rok 2022 podľa dostupných údajov. Najskôr si charakterizujeme dané podniky v rámci ich pôsobenia. Potom vykonáme vertikálnu a horizontálnu analýzu účtovných výkazov. Ďalším krokom bude výpočet a zhodnotenie vybraných finančných a technických ukazovateľov výkonnosti podniku. V poslednom kroku vykonáme komparáciu štátnych podnikov a sformulujeme závery.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V teoretickej časti záverečnej práce sa budeme najskôr venovať charakteristike a vymedzeniu štátneho podniku a jeho okoliu. Ďalej presunieme pozornosť na východiská a zdroje pre analýzu výkonnosti podniku. Následne sa pozrieme na rôzne vybrané prístupy k meraniu výkonnosti podniku pomocou tradičných a moderných ukazovateľov finančnej výkonnosti podniku. Bude nás zaujímať rentabilita, likvidita, aktivita a zadlženosť ako aj ekonomická pridaná hodnota a iné.

V poslednej podkapitole sa zameriame na transparentnosť a efektívnosť štátnych podnikov ako aj na spoločenskú zodpovednosť podniku a zelenú ekonomiku.

1.1 Vymedzenie štátneho podniku

Štátny podnik na území Slovenskej republiky je typ právnickej osoby a je upravený podľa zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v platnom znení neskorších predpisov. Podľa § 2 tohto zákona, štátny podnik charakterizujeme nasledovne: *„Podnik je výrobcom tovaru (výrobky, práce a služby), ktorý svoju podnikateľskú činnosť prevádzkuje samostatne na základe hospodárenia na vlastný účet; pritom na seba berie primerané hospodárske riziko.“*¹

S postavením štátneho podniku súvisí taktiež zákon č. 92/1991 Zb. o prevode majetku štátu na iné osoby, ako aj nariadenie vlády č. 175/1993 Z. z. o finančnom hospodárení štátnych podnikov.

Čo sa týka vzniku štátneho podniku, ten nastáva dňom zápisu do obchodného registra rozhodnutím zakladateľa – ústredného orgánu štátnej správy. Veci, ako aj majetkové práva spravované štátnym podnikom sú majetkom štátu.²

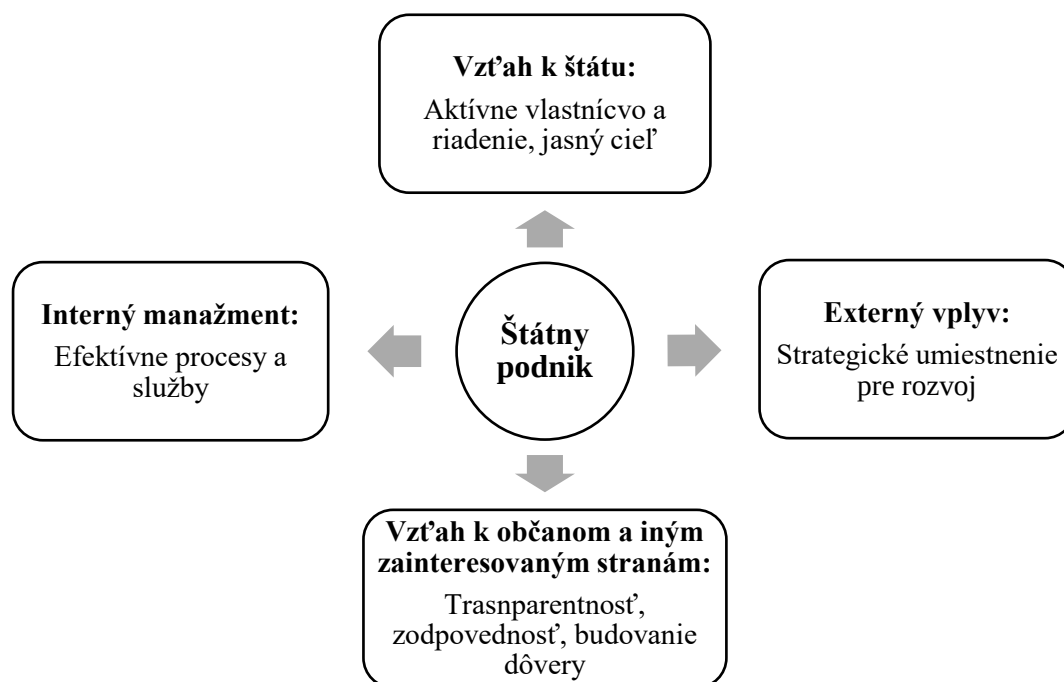
Definícia od Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) vymedzuje štátne podniky ako podniky, v ktorých má štát významnú kontrolu prostredníctvom úplného, väčšinového alebo prípadne významného menšinového vlastníctva. V tejto definícii sú obsiahnuté aj štátne podniky, ktoré sú vo vlastníctve ústrednej, resp. federálnej vlády, taktiež štátne podniky vo vlastníctve regionálnych a miestnych samospráv.

¹ Zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku. Prvá časť, Úvodné ustanovenia. [online]. [cit. 2022-11-2]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/111/20180901>

² Tamtiež, Druhá časť, Všeobecné ustanovenia.

Štátne podniky čelia podobným príležitostiam a hrozbám ako podniky v súkromnej sfére, avšak existujú aj niektoré významné rozdiely. Odlišujú sa v poslaní a cieľoch, nakoľko štátne podniky sa spájajú s verejnou službou. Kľúčové ukazovatele výkonnosti (tzv. KPI) sú spojené s širším účelom štátnych podnikov, čo presahuje finančný aspekt a zohľadňuje napríklad sociálny, inovačný, alebo environmentálny aspekt. Pre dosiahnutie cieľov tvorby verejných hodnôt a udržateľného rastu, štátne podniky by sa v budúcnosti mali silnejšie zamerať na nasledujúce skutočnosti vo svojom okolí:

Obrázok 1: Okolie štátneho podniku

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa PWC

V kontexte aktívneho vlastníctva a riadenia rozumieme stanovenie jasného cieľa s dosiahnuteľnými výsledkami. Stav vlastníctva štátu by mal byť dostatočne monitorovaný a vyhodnocovaný aby sa zabezpečilo, že pridaná hodnota bude prítomná.

Štátne podniky by mali byť do veľkej miery transparentné, čo sa preukáže pri budovaní dôvery medzi štátom ako vlastníkom a na druhej strane občanmi a inými zainteresovanými stranami, vrátane akcionárov. Keďže štátne podniky hospodária s verejnými prostriedkami, občania majú právo na informácie ako sú tieto finančné prostriedky spravované.

Zároveň by štátne podniky mali dosahovať primeranú vnútornú a vonkajšiu rovnováhu, keďže ako každá organizácia, tak aj štátne podniky potrebujú rozvíjať a udržiavať správne interné riadenie s cieľom maximalizovať efektívnosť, využitie technologických inovácií a inovácií produktov a služieb, ktoré spĺňajú potreby užívateľov v rámci obmedzených rozpočtov, ako aj dosahovať požadované ekonomické a sociálne výsledky.³ Vnímaním podniku ako komplexného ekonomicko-sociálneho systému, sa ďalej môžeme zamerať na systém hodnotenia jeho výkonnosti.

1.2 Východiská a zdroje pre analýzu výkonnosti podniku

Výkonnosť možno všeobecne zadefinovať ako charakteristiku popisujúcu spôsob, prípadne priebeh, akým pozorovaný subjekt vykonáva istú činnosť, na základe podobnosti s referenčným spôsobom výkonu (priebehu) tejto činnosti. Následná interpretácia tejto charakteristiky predpokladá schopnosť porovnať pozorovaný a referenčný jav z hľadiska stanovenej škály kritérií posudzovania pre dané subjekty.⁴

Neoddeliteľnou súčasťou každého merania výkonnosti je použitie mernej veličiny. Jednotlivé veličiny sa odlišujú možnosťami posúdenia vzťahu medzi dvoma zistenými hodnotami tejto veličiny, pričom ich rozdeľujeme do nasledovných skupín a podskupín.

Kvalitatívne veličiny, tzn. nie sme schopní kvantifikácie vzťahu dvoch veličín.

- Nominálne veličiny, tzn. vieme určiť pri daných dvoch hodnotách či sú rovnaké alebo rozdielne – napr. hodnotenie spokojnosti od zákazníkov.
- Ordinálne veličiny, tzn. vieme určiť poradie daných hodnôt – napr. zoradenie uchádzačov o pracovnú pozíciu podľa dosiahnutého vzdelania.

Kvantitatívne veličiny, tzn. vieme kvantifikovať vzťah medzi popísanými hodnotami.

- Intervalové veličiny, tzn. o týchto hodnotách je možné povedať o koľko sú rôzne – napr. o koľko sa tržby z predaja dosiahnuté v rôznych krajinách odlišujú od stanoveného rozpočtu. Môžeme konštatovať o koľko bol prekročený rozpočet v jednej krajine oproti druhej ale nemôžeme povedať o koľko percent, pretože absolútna úroveň prekročenia sa vzťahuje k inak veľkému rozpočtu.

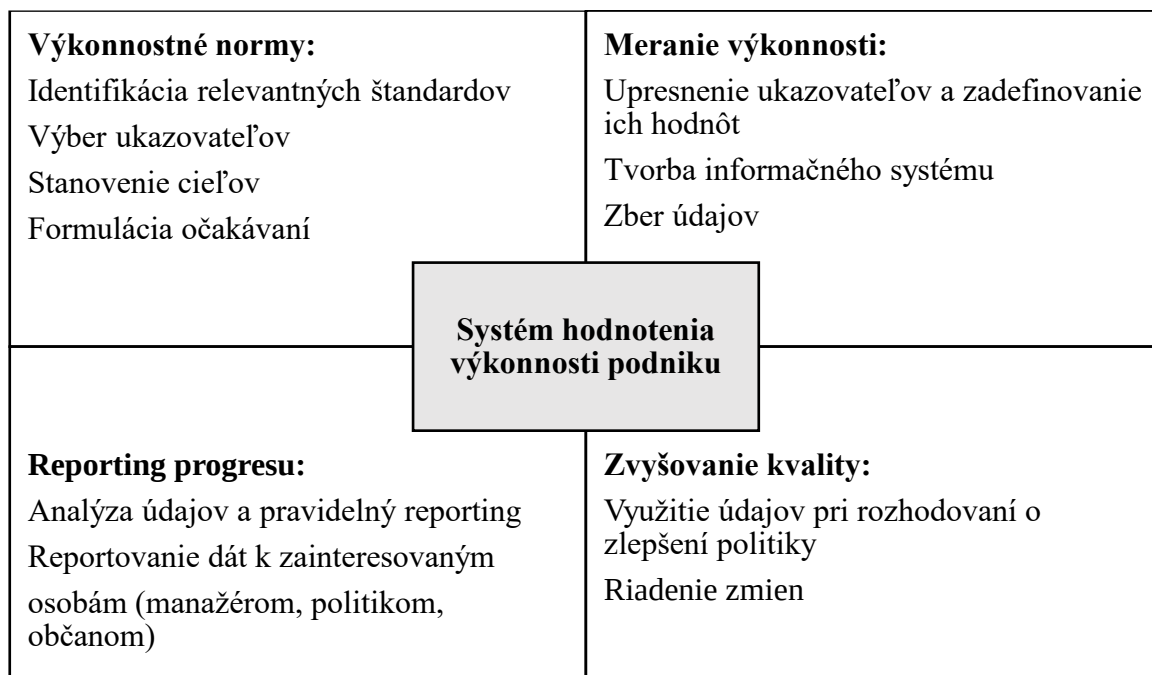
³ PWC. *State-Owned Enterprises: Catalysts for public value creation?* [elektronický zdroj]. [2015], online. s. 6-7. [cit. 2023-02-02]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/gr/en/publications/assets/state-owned-enterprises-catalysts-for-public-value-creation.pdf>

⁴ WAGNER, Jaroslav. *Měření výkonnosti: Jak měřit, vyhodnocovat a využívat informace o podnikové výkonnosti*. Praha : Grada, 2009. s. 17. ISBN 9788024729244.

- Podielové veličiny, tzn. u týchto hodnôt vieme povedať koľkokrát sú ich hodnoty rôzne – napr. porovnanie výkonnosti pobočiek podľa doby obratu zásob.⁵

Hodnotenie výkonnosti je nevyhnutné vykonávať, či už ide o súkromný alebo štátny podnik. Štruktúra a obsah systému hodnotenia výkonnosti podniku sme uviedli na nasledovnej schéme.

Obrázok 2: Systém hodnotenia výkonnosti podniku

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Turning Point Performance Management

- Výkonnostné normy sú objektívne štandardy a usmernenia, ktoré sú používané na hodnotenie výkonnosti podniku. Sú stanovené na základe oficiálnych smerníc, porovnávaním s podobnými podnikmi, prípadne očakávaní od manažérov alebo verejnosti.
- Ukazovatele podnikovej výkonnosti sumarizujú zameranie vytýčených cieľov a opatrení výkonnosti, používané napr. aj na komunikačné účely, pričom dané ukazovatele predchádzajú voľbe a vývoju už konkrétnych opatrení.
- Meradlá výkonnosti sú kvantitatívne merania zvolených kapacít, procesov alebo výsledkov relevantných pre hodnotenie ukazovateľa výkonnosti.

⁵ WAGNER, Jaroslav. *Měření výkonnosti: Jak měřit, vyhodnocovat a využívat informace o podnikové výkonnosti*. Praha : Grada, 2009. s. 42-44. ISBN 9788024729244.

- Výkonnostné ciele určujú konkrétne a merateľné ciele súvisiace s výkonom podniku. Keď už je stanovený príslušný výkonnostný štandard, následne cieľ môže byť rovnaký ako tento štandard, môže ho prevýšiť alebo môže byť akýmsi medzistupňom k danému štandardu.⁶

Základné informácie o celkovom hospodárení podnikateľského subjektu sú dostupné v účtovných výkazoch, ktoré sú zostavené v rámci účtovnej závierky. Všetky podniky majú povinnosť zostavovať účtovnú závierku podľa zákona o účtovníctve.

Podniky zostavujú účtovnú závierku ku dňu uzatvárajúcemu účtovné knihy, tzn. k poslednému dňu účtovného obdobia. Avšak z dôvodu že účtovná závierka je významným zdrojom informácií o finančnej situácii podniku, ktoré sú smerodajné pre vedenie podniku, väčšina podnikov si preto zostavuje internú mesačnú závierku. Prostredníctvom týchto dát je možné reagovať na hospodárske výsledky podniku, rozhodnúť o potrebe dodatočných finančných zdrojov, a podobne.⁷

V systéme podvojného účtovníctva tvoria účtovnú závierku nasledovné tri výkazy:

- Súvaha,
- Výkaz ziskov a strát,
- Poznámky.

Súvaha predstavuje výkaz o finančnej situácii účtovnej jednotky. Podáva informácie o stave aktív a pasív, formou kvantitatívnych údajov o majetku a o nárokoch vlastníkov a veriteľov na majetok, ktorý pomohli financovať.

Prostredníctvom informácií získaných zo súvahy je možné predpovedať veľkosť, načasovanie a neistotu peňažných tokov účtovnej jednotky v budúcnosti. Zároveň tieto informácie sprostredkujú podklady na výpočet ziskovosti, návratnosti, miery likvidity, zadlženosti ako aj celkovej finančnej pružnosti.

Výkaz ziskov a strát vypovedá o priebehu a výsledkoch podnikového reprodukčného procesu z výnosovo-nákladovej pozície. Z rozdielu výnosov a nákladov vyplýva výsledok hospodárenia, ktorý môže byť buď zisk alebo strata. Je dôležité poznamenať, že výkaz

⁶ TURNING POINT. *Performance Management Self-Assessment Tool*. 2004. [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné na: http://www.phf.org/resourcestools/Documents/PM_Self_Assess_Tool.pdf

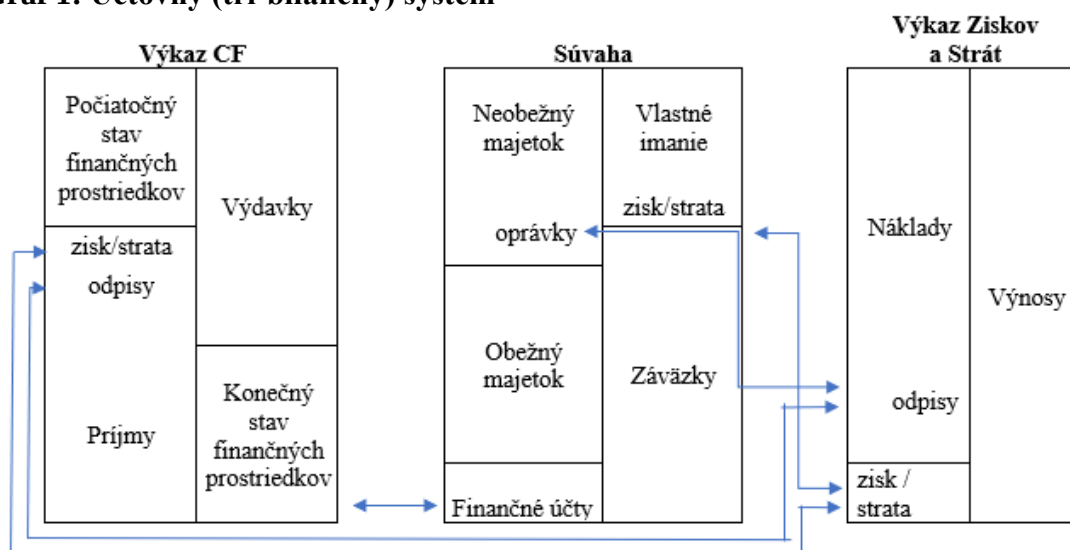
⁷ Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve. [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné na: <https://www.slovlex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/431/20230101>

ziskov a strát obsahuje tokové veličiny, čo je nevyhnutné rešpektovať pri tvorbe a ďalej interpretácii pomerových ukazovateľov.

Výkaz Cash Flow vypovedá o priebehu a výsledkoch reprodukčného procesu podniku z príjmo-výdavkovej pozície a tvorí súčasť poznámok k účtovnej závierke. Výkaz poskytuje prehľad o príjmoch a výdavkoch finančných prostriedkov - kladných a záporných finančných tokoch uskutočnených v účtovnej jednotke za účtovné obdobie.⁸

Výkazy účtovnej závierky vytvárajú tri-bilančný systém, čo vyplýva z komplementárnosti ich vypovedacej schopnosti o reprodukčnom procese podniku. Súvaha je centrálna bilancia charakterizujúca, za akých podmienok tento reprodukčný proces prebiehal. Výkaz ziskov a strát a prehľad peňažných tokov sú špecifickými bilanciami vysvetľujúce tvorbu veličín – samostatných položiek súvahy.

Graf 1: Účtovný (tri-bilančný) systém

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Majdúchovej H. a kol. Podnikové hospodárstvo

Z pohľadu udržania optimálnej majetkovo-finančnej stability a trvalej platobnej schopnosti podniku, je žiaduce aby boli dodržiavané určité pravidlá vzťahujúce sa na majetok a kapitál podniku. Ide o nasledujúce pravidlá:

Zlaté pravidlo financovania: $\text{Dlhodobý kapitál} / \text{Dlhodobý viazaný majetok} \geq 1$

Ukazovateľ krytia majetku:

$(\text{Vlastný kapitál} + \text{Dlhodobý cudzí kapitál}) / \text{Neobežný majetok} \geq 1$ ⁹

⁸ KNÁPKOVÁ, Adriana. a kol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady. 3. kompletně aktualizované vydání.* Praha : GRADA, 2017, s. 52-54. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0563-2.

⁹ MAJDÚCHOVÁ, Helena. a kol. *Podnikové hospodárstvo. 2. aktualizované, prepracované a rozšírené vydanie.* Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2020. s. 368. ISBN 978-80-571-0271-7.

Analýza výkazov účtovnej závierky¹⁰

Na jednotlivé výkazy účtovnej závierky sa vieme pozrieť z dvoch rôznych hľadísk a tak ich následne analyzovať.

Horizontálna analýza ÚZ: položky v účtovných výkazoch sú porovnávané v čase. Analyzovať vieme absolútnu zmenu ukazovateľov vo vybraných obdobiach, resp. percentuálnu zmenu ukazovateľov, ktorá je vyjadrená indexom.¹¹

Vertikálna analýza ÚZ: položky v účtovných výkazoch sú porovnávané voči súhrnu, t. j. súvahe voči celkovým aktívam (pasívam) a vo výkaze ziskov a strát voči celkovým výnosom (objemu tržieb). Pri použití percentuálneho vyjadrenia je možné porovnať firmy rôznej veľkosti.

Meranie a hodnotenie výkonnosti v podniku

Schopnosť podniku zhodnotiť spotrebované produkčné faktory počas transformačného procesu je označovaná ako finančná výkonnosť podniku. Inak povedané, ide o mieru zhodnotenia kapitálu, ktorý bol vložený do podnikania.

Finančnú výkonnosť podnikateľského subjektu je možné merať ukazovateľmi, ktoré delíme na:

1. Tradičné (klasické) ukazovatele
2. Moderné ukazovatele

1.3 Tradičné ukazovatele finančnej výkonnosti

Ide o ukazovatele zakladajúce sa na hospodárskom výsledku (HV), ktoré zaraďujeme k najznámejším a najrozšírenejším spôsobom ako merať finančnú výkonnosť. Ide o ukazovatele zamerané na maximalizáciu účtovného zisku a ukazovatele vytvorené na báze účtovného zisku:

- HV v absolútnom vyjadrení – účtovný zisk alebo strata
- HV na jednu akciu – zisk na jednu akciu
- HV v pomere k výnosom, resp. nákladom, tzn. ich rentabilita
- HV v pomere k aktívam, resp. kapitálu, tzn. ich rentabilita.

¹⁰ ŠLOSÁROVÁ, Anna – BLAHUŠIAKOVÁ, Miriama. Analýza účtovnej závierky 2. prepracované a doplnené vydanie. Wolters Kluwer SR, 2020, s.223. ISBN: 978-80-571-0166-6

¹¹ Bázický index: pomer dosiahnutej výšky ukazovateľa v bežnom období vs. v bázickom roku
Reťazový index: pomer hodnoty bežného obdobia vs. hodnoty z minulého obdobia.

1.3.1 Ukazovatele zisku

Ziskovosť podniku predstavuje jeho rentabilitu, pričom vyjadruje pomer zisku (hrubého alebo čistého) k niektorému ukazovateľu charakterizujúcemu činnosť podniku.

V absolútnom vyjadrení sú základné úrovne hospodárskeho výsledku nasledovné:

- Zisk pred úrokmi, zdanením a odpismi (EBITDA, Earnings Before Interests, Taxes, Depreciation and Amorization),
- Zisk pred úrokmi a zdanením (EBIT, Earnings Before Interests and Taxes),
- Zisk pred zdanením (EBT, Earnings Before Taxes),
- Čistý zisk (EAT, Earnings After Taxes).¹²

Existuje niekoľko možných faktorov vedúcich k zvýšeniu zisku. Ide napríklad o zvýšenie dopytu po výrobkoch podniku, čo môže spôsobiť zvýšenie ceny a tým aj zisku podniku. Podobne zvýšenie výroby a zlepšenie efektívnosti, môže viesť k zvýšeniu zisku, z dôvodu napríklad investícií do nových technológií alebo procesov. Zlepšené riadenie nákladov v prípade keď podnik dokáže znížiť svoje náklady, môže taktiež viesť k zvýšeniu zisku. Prípadne hospodárske a politické zmeny majú do určitej miery tiež vplyv na podnik a môžu viesť k zvýšeniu zisku.

Pre štátne podniky avšak nie je najklúčovejšie zameranie sa na maximalizáciu zisku, preto sa pozrieme na ďalšie relatívne finančné ukazovatele.

1.3.2 Ukazovatele rentability

Ide o vyjadrenie výkonnosti podnikového úsilia – schopnosti podniku dosahovať zisk ako aj zhodnocovať vložený kapitál. Do úrovne a vývoja ukazovateľov rentability sa premietajú úroveň a vývoj likvidity, aktivity a zadlženosti podniku. Dôležitým krokom je určiť si vhodný ukazovateľ ziskovosti do čitateľa. K ukazovateľom rentability patria:

Ukazovateľ ROA (Return on Assets) je finančný ukazovateľ, ktorý meria ziskovosť spoločnosti vzhľadom na jej aktíva. Konkrétne, ROA vyjadruje, aký zisk spoločnosť vygenerovala na každé investované euro v aktívach.

¹² SIVÁK, Rudolf. a kol. *Kapitálová štruktúra podnikateľských subjektov*. Bratislava: Sprint 2, 2019, s. 26 – 46. Economics. ISBN 978-80-89710-23-2.

Ukazovateľ ROE (Return on Equity) je finančný ukazovateľ merajúci ziskovosť spoločnosti podľa úrovne jej vlastného kapitálu. Rentabilita vlastného kapitálu vyjadruje, aký zisk spoločnosť vygenerovala na každé euro jej vlastného kapitálu.

Finančný ukazovateľ ROS (Return on Sales) meria ziskovosť spoločnosti vzhľadom na jej tržby alebo výnosy. Rentabilita tržieb vyjadruje, aký zisk spoločnosť vygenerovala na každé euro predaja.

Uvedené ukazovatele vypočítame pomocou vzorcov:

Rentabilita aktív (ROA, Return on Assets)	Zisk / Celkové Aktíva
Rentabilita vlastného kapitálu (ROE, Return on Equity)	Zisk / Vlastný kapitál
Rentabilita tržieb (ROS, Return on Sales)	Zisk / Tržby

Vysoký ukazovateľ (ROA, ROE, ROS) naznačuje, že spoločnosť je schopná efektívne využívať svoje aktíva, vlastný kapitál alebo tržby na ziskovú činnosť, zatiaľ čo nízky ROA, ROE, resp. ROS môže naznačovať, že spoločnosť má problémy s využívaním svojich aktív, vlastného kapitálu, resp. tržieb na ziskovú činnosť. Tieto ukazovatele sa zvyčajne používajú na porovnávanie výkonnosti spoločností v rovnakom alebo podobnom odvetví.

1.3.3 Ukazovatele likvidity

Analýzou schopnosti podniku hradiť záväzky vieme dostať relevantnú informáciu o jeho finančnej situácii, pričom platí, ak je podnik stabilný, tak je schopný hradiť vzniknuté záväzky a ak má finančné ťažkosti, tak má s úhradou záväzkov problémy.

Schopnosť hradiť záväzky je ovplyvnená najmä:

- Štruktúrou majetku podniku
- Pravidelným prítokom finančných prostriedkov.

Pod pojmom likvidnosť rozumieme schopnosť jednotlivých majetkových súčastí sa transformovať z danej podoby (napríklad zásob) na finančné prostriedky, ktorými je možné vzniknuté záväzky vyrovnať, pričom majetok rozdeľujeme do nasledovných kategórií:

- Najlikvidnejšie majetkové položky – Finančné účty, tzn. Peniaze a Účty v bankách
- Majetkové súčasti realizovateľné v krátkej dobe – Krátkodobé pohľadávky

- Menej likvidný majetok – Zásoby
- Dlhodobé likvidné položky – Dlhodobý finančný majetok
- Nelikvidný majetok – Dlhodobý hmotný a nehmotný majetok.

Bližšie informácie o úrovni likvidity v podniku nám indikujú samotné relatívne ukazovatele likvidity:

Likvidita I. stupňa (pohotová)	Finančné účty / Krátkodobé záväzky
Likvidita II. stupňa (bežná)	Finančné účty + Krátkodobé pohľadávky / Krátkodobé záväzky
Likvidita II. stupňa (celková)	Finančné účty + Krátkodobé pohľadávky + Zásoby / Krátkodobé záväzky

1.3.4 Ukazovatele aktivity

Pomocou ukazovateľov aktivity možno vyjadriť, kvantifikovať a tým pádom analyzovať ako efektívne využíva podnikateľský subjekt svoj majetok. Na vyjadrenie aktivity podniku používame ukazovatele podávajúce informáciu o obratovosti (viazanosti, náročnosti) majetku.

Primerané využitie majetku je nutnou podmienkou stabilnej finančnej situácii podniku. Nedostatočné využitie majetku značí, že podnik má majetku priveľa, s čím sú spojené nadmerné náklady, keďže majetok je potrebné udržiavať. Na druhej strane však nie je vhodné ani keď má podnik majetku málo. Nedostatočný stav zásob má za následok nízky objem výroby a podnik prichádza o tržby, ktoré by inak mohol dosiahnuť.

Uvedené ukazovatele vypočítame pomocou vzorcov:

Doba obratu zásob (v dňoch)	$\text{Zásoby} * 360 / \text{Tržby}$
Doba obratu (inkasa) krátkodobých pohľadávok	$\text{Pohľadávky} * 360 / \text{Tržby}$
Doba splácania záväzkov	$\text{Záväzky} * 360 / \text{Náklady}$
Doba obratu aktív	$\text{Aktíva} * 360 / \text{Tržby}$
Obrat aktív	$\text{Tržby} / \text{Aktíva}$

1.3.5 Ukazovatele zadlženosti

Keďže podiel vlastných a cudzích zdrojov ovplyvňuje celkovú finančnú stabilitu podniku, je preto potrebné monitorovať štruktúru finančných zdrojov podniku použitím ukazovateľov zadlženosti.

Pri vysokom podiele vlastných zdrojov je podnik stabilným a nezávislým. Naopak pri ich nízkom podiele je podnik labilný a náchylný, že možné výkyvy na trhu zneistia veriteľov, čo môže mať závažné dôsledky. V rovnovážnom prostredí na trhu vo všeobecnosti platí skutočnosť, že vlastný kapitál je „drahší“ ako použitie cudzieho kapitálu, pretože dividenda pre akcionára znamená vyššie zhodnotenie jeho kapitálu v porovnaní so zhodnotením dosiahnutým formou uloženia vkladu v banke.¹³

Typickými ukazovateľmi zadlženosti sú:

Stupeň samofinancovania	Vlastný kapitál / Celkový kapitál
Stupeň zadlženosti	Cudzí kapitál / Celkový kapitál
Finančná páka	Aktíva / Vlastný kapitál
Krytie úrokov	Zisk pred zdanením + Nákladové úroky / Nákladové úroky
Platobná neschopnosť	Závázky krátkodobé / Pohľadávky krátkodobé
Krytie dlhodobého majetku	Dlhodobé zdroje / Dlhodobý majetok
Tokové zadlženie	Závázky – likvidné prostriedky / Cash Flow

Stabilita podniku

Pod pojmom stabilita podniku rozumieme schopnosť podniku adaptovať sa na zmeny vonkajších a vnútorných podmienok podnikových činností a pritom zabezpečovať požadovanú mieru rentability a likvidity. Podnik musí byť schopný dlhodobo korigovať stav medzi jednotlivými zložkami majetku a finančnými zdrojmi krytia zabezpečujúc kontinuitu podnikania. Tiež ide o schopnosť pružne reagovať na možné zmeny v podnikateľskom prostredí a správne odhadnúť (vytvoriť) primerané finančné rezervy.

- Platobná schopnosť sa z dlhodobého hľadiska dá zabezpečovať iba s dostatočným stupňom likvidity.
- Likviditu je možné dosiahnuť ak je daný podnik rentabilný.

¹³ ZALAI, Karol. a kol. *Finančno-ekonomická analýza podniku. 9. aktual. a rozšír. vyd.* Bratislava : Sprint 2, 2016, s. 86-95. Economics. ISBN 978-80-89710-22-5.

- Na základe týchto predpokladov je možná finančná stabilita podniku.¹⁴

Na získanie celkového nadhľadu nad situáciou podniku je vhodné aj uskutočniť zaradenie podniku do priestoru, formou porovnania podnikových ukazovateľov s ukazovateľmi za sektor ekonomiky, prípadne za dané odvetvie alebo s inými podnikmi. Je dôležité zabezpečiť formálnu porovnateľnosť (rovnako skonštruované ukazovatele) a zároveň časovú porovnateľnosť (porovnávať výsledky za rovnaké časové obdobie).

Zatiaľ všetky vyššie uvedené ukazovatele vychádzajú z účtovných informácií podniku, čo zabezpečuje jednoduchosť výpočtu, avšak nakoľko sú limitované použitými účtovnými postupmi, tak hodnoty vypočítaných ukazovateľov nie zakaždým dostatočne reflektujú finančno-ekonomickú situáciu podniku. Ďalšou skutočnosťou je, že hodnotenie založené na výsledku hospodárenia zobrazuje iba výsledok činností vykonaných v danom období a tým neposkytuje informáciu o budúcom ekonomickom smerovaní podniku.

Primárne prvý uvedený bod – účtovný pohľad, namiesto komplexného ekonomického pohľadu na podnik, predstavoval podnet na vytvorenie nových ukazovateľov finančnej výkonnosti podnikateľského subjektu.

1.4 Vybrané moderné ukazovatele finančnej výkonnosti

Problematika kvantifikovania a hodnotenia výkonnosti podniku je značne komplexná nakoľko predstavy, nároky a celkové ponímanie vstupov a výstupov je dynamická záležitosť, čím sa mení stanovisko k základnej otázke podnikania – čo je cieľom podnikania? V poslednej dekáde 20. storočia nastala podstatná zmena v názore na cieľ podnikania. Z pozornosti upriamenej na zhodnocovaní proces vyúsťujúci do účtovného zisku sa novým cieľom stáva maximalizácia (rast) hodnoty podniku.

Moderné ukazovatele sa zakladajú na ekonomickom zisku, zohľadňujúc aj náklady vlastného kapitálu. Každý z týchto ukazovateľov poskytuje rôzne pohľady na finančnú výkonnosť podniku a môžu byť užitočné pre rôzne typy podnikových analýz.

¹⁴ MAJDÚCHOVÁ, Helena, a kol. Podnikové hospodárstvo. 2. aktualizované, prepracované a rozšírené vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. s. 366 z 424 s. ISBN 978-80-571-0271-7.

1.4.1 Ekonomická pridaná hodnota

Ukazovateľ EVA (Economic Value Added) počíta s ekonomickým ziskom, ktorý je tvorený rozdielom medzi výnosmi kapitálu a ekonomickými nákladmi. Tieto náklady zahŕňajú okrem účtovných nákladov aj oportunitné náklady predstavujúce výnos, ktorý by vlastník získal, ak by svoje zdroje vložil inde, s porovnateľným ziskom.

Rozdiel medzi účtovným a ekonomickým ziskom je nasledovný:

Účtovný zisk = výnosy – účtovné náklady

Ekonomický zisk = celkový výnos kapitálu – náklady na kapitál

Pozitívne hodnotenie výkonnosti nastáva jedine ak $EVA > 0$. Všeobecný vzorec pre výpočet absolútneho ukazovateľa je nasledovný: $EVA = NOPAT - WACC * C$

Kde NOPAT (Net Operating Profit After Tax) je hodnota čistého prevádzkového zisku po zdanení zvýšeného o úroky.

C je hodnota celkového investovaného kapitálu slúžiaceho na hlavnú činnosť podniku.¹⁵

WACC (Weighted Average Cost of Capital) sú priemerné náklady kapitálu.

Pre medzipodnikové porovnanie je potrebné transformovať ukazovateľ na relatívny čo prispieva k jeho širšej využiteľnosti.

1.4.2 Ďalšie moderné ukazovatele

K ďalším moderným ukazovateľom patrí napríklad výnosnosť čistých aktív (RONA) a výnosnosť hrubých aktív (CROGA). Zaradujeme sem aj ukazovatele používané na meranie výkonnosti spoločnosti z pohľadu akcionárov, z ktorých si rozoberieme ukazovateľ celkovej návratnosti akcionárov (TSR).

Ukazovateľ RONA (Return on net Assets) je vypočítaný ako pomer: $NOPAT / NA$. Kde NOPAT je skonštruovaný rovnako ako pri EVA a NA sú čisté aktíva vymedzené ako súčet dlhodobého nehmotného a hmotného majetku, zásob a pohľadávok voči odberateľom od čoho sa odčítajú záväzky voči dodávateľom.

Následne pri hodnotení výkonnosti podniku sa vychádza z porovnania RONA a WACC, pričom žiaduce je aby WACC dosahoval vyššie hodnoty ako RONA.

¹⁵ V ukazovateli EVA sa uplatňuje aj akronym NOA (Net Operating Assets).

Ukazovateľ CROGA (Cash Return on Gross Assets) sa odlišuje od vyššie spomenutých ukazovateľov tým, že finančný výstup nie je sprostredkovaný prevádzkovým výsledkom hospodárenia, ale použitím prevádzkového cashflow. Výpočet: $OATCF / GA$

OATCF je prevádzkový cash flow po zdanení vytvorený z hlavnej podnikateľskej činnosti podniku a GA sú hrubé aktíva, ktoré sú súčtom dlhodobého majetku v aktuálnych obstarávacích cenách a čistého prevádzkového kapitálu.

V hodnotení ukazovateľa je žiaduce aby hodnota CROGA bola vyššia ako WACC.¹⁶

Finančný ukazovateľ TSR (Total Shareholder Return) meria celkový výnos, ktorý investori dosiahli zo svojho vlastníctva akcií spoločnosti. TSR zahŕňa nielen zisky z kapitálového zhodnotenia (rast hodnoty akcií), ale aj dividendy vyplatené investorom. Ukazovateľ celkovej návratnosti akcionárov sa vypočíta ako percentuálny nárast alebo pokles hodnoty investície v akciách spoločnosti v určenom časovom období, pričom sa zohľadňuje aj reinvestovanie dividend.

Vyšší TSR indikuje vyššiu návratnosť investície a lepší výkon spoločnosti, zatiaľ čo nižší TSR môže signalizovať horší výkon alebo stratu pre investorov.¹⁷

1.5 Transparentnosť a efektívnosť štátnych podnikov

Správne fungovanie štátnych podnikov je dôležité pre hospodársky rast ako aj pre zabezpečenie kvalitných verejných služieb. Na tento účel musia byť štátne podniky dostatočne transparentné a efektívne. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) publikovala príručku osvedčených postupov pre ročné súhrnné výkazy zameriavajúc sa na monitorovanie výkonnosti štátnych podnikov.¹⁸

Za posledných približne 15 rokov sa postoj k štátnym podnikom určitým spôsobom pozmenil. Privatizačné vlny prítomné v predchádzajúcich desaťročiach sa už väčšinou skončili a zameranie sa presúva k zvyšovaniu efektívnosti podnikov, ktoré naďalej zotrvali v štátnom vlastníctve. Medzi hlavné priority patrí zlepšenie transparentnosti, nakoľko vysoké štandardy pre transparentnosť a zodpovednosť vplývajú na maximalizáciu

¹⁶ ZALAI, Karol, a kol. *Finančno-ekonomická analýza podniku. 9. aktual. a rozšir. vyd.* Bratislava: Sprint 2, 2016, s. 306 – 317. Economics. ISBN 978-80-89710-22-5.

¹⁷ DESAI, Mihir, et al. A Better Way to Assess Managerial Performance. HBR. [online]. 2022. [cit. 2023-04-19]. Dostupné na: <https://hbr.org/2022/03/a-better-way-to-assess-managerial-performance>

¹⁸ Na Slovensku je využívané Ad-hoc reportovanie parlamentu, decentralizovaný model vlastníctva a ako subjekt vykonávajúci reportovanie je Ministerstvo financií SR.

efektívnosti štátnych podnikov. Zapájaním sa do globálnych hodnotových reťazcov, práve vysoká úroveň transparentnosti získava zásadný rozmer ako nástroj na zabezpečenie prijatia týchto štátnych podnikov v zahraničí.

Preukázanie transparentnosti má tieto dve hlavné časti:

- Spoločnosti musia podnikat' podľa medzinárodne uznávaných účtovných štandardov a zároveň absolvovať kontroly v zmysle nezávislých externých auditov.
- Štát ako vlastník podniku má povinnosť zverejňovať informácie o finančnej a rovnako aj nefinančnej stránke celého svojho portfólia.

Obsah a spracovanie súhrnného reportu sa v jednotlivých krajinách ešte stále odlišuje, avšak reportovanie by malo obsahovať minimálne nasledujúce piliere:

- Prehľad o zložení, výkonnosti a hodnote sektora,
- Finančné výkazníctvo v súhrne a aj za jednotlivé štátne podniky podľa sektora vyjadrené cez kľúčové ukazovatele finančnej výkonnosti ako návratnosť vlastného kapitálu, pomer vlastného imania a aktív, dividendová politika, podiel na zamestnanosti, hodnota portfólia. Reportovanie by malo odzrkadliť aj dosahovanie cieľov verejnej politiky, zloženie, kvalifikáciu a odmeňovanie štátnych riadiacich orgánov.
- Nefinančné výkazníctvo v súhrne a aj za jednotlivé štátne podniky podľa sektora zamerané na riadenie rizík a oblasti sociálnych a environmentálnych otázok.¹⁹

Podľa príspevku od Svetovej banky, štátne podniky častokrát zaostávajú za súkromnými podnikmi, k čomu vieme identifikovať niekoľko faktorov spojených s danou situáciou. Ide o politické zasahovanie do riadenia štátnych podnikov, nedostatok motivácie pre zamestnancov štátnych podnikov a nedostatočná transparentnosť.

Štátne podniky značne prispeli k stimulom na celom svete počas pandémie Covid-19, kedy im mnohé vlády nariadili aby poskytovali verejné statky a služby širšiemu obyvateľstvu a nielen s cieľom minimalizovať vplyv pandémie, ale aj tým pomôcť riešiť hospodársky pokles. Štátne podniky v oblasti distribúcie elektriny, vody, kanalizácie a digitálnej technológie preto rozšírili svoju ponuku bez toho aby zvýšili ceny alebo

¹⁹OECD. *Monitoring the Performance of State-Owned Enterprises: Good Practice Guide for Annual Aggregate Reporting*. [elektronický zdroj]. [2022]. online. 70 s. [cit. 2023-03-20]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/corporate/monitoring-performance-state-owned-enterprises.htm>

stanovené tarify. Podobne aj štátne komerčné a rozvojové banky obdržali nový kapitál na posilnenie svojich súvah v dôsledku situácie s nesplácanými úvermi. Vlády prípadne vytvorili nové štátne podniky, tým že sa stali investormi krachujúcich súkromných spoločností.

Avšak prítomné sú isté obavy o výkonnosti štátnych podnikov zo strany vlád a medzinárodných organizácií. Navrhovaných je niekoľko opatrení na zlepšenie výkonnosti štátnych podnikov, akými sú posilnenie nezávislosti štátnych podnikov v procese rozhodovania, zavedenie systému odmeňovania pre zamestnancov a celkové zvýšenie transparentnosti a zodpovednosti štátnych podnikov.

Najkomplexnejší prístup má Kórea, Nový Zéland a Švédsko, ktoré majú systém hodnotenia výkonnosti s ukazovateľmi výkonnosti pre komerčné a nekomerčné ciele a ciele verejnej politiky s hodnotami kritérií, ako aj cieľmi v súlade so štandardmi a relatívnymi váhami umožňujúcimi výpočet jedného zloženého skóre. Ďalej majú informačný systém o výkonnosti, prepojenie hodnotenia so systémom stimulov pre výkon, po čom nasleduje externé podávanie informácií o výsledkoch, o výnosoch podniku včas a pre všetky zainteresované strany. Iné krajiny v prípade napodobnenia tohto formátu môžu mať problémy súvisiace s odrazom preferencií a delenia moci.²⁰

Príspevok od Medzinárodného menového fondu (MMF) k problematike hodnotenia vplyvu štátnych podnikov na ekonomiky sa zameriava na krajiny v strednej a východnej Európe. Preskúmaním silných a slabých stránok štátnych podnikov je venovaná pozornosť tomu, ako tieto podniky ovplyvňujú konkurencieschopnosť, výkon a rozvoj hospodárstiev v regióne.

Pozitívne aspekty štátnych podnikov

- Ak sú štátne podniky dobre riadené a fungujú v konkurenčnom prostredí, môžu prispievať k hospodárskemu rastu a dosiahnutiu strategických cieľov, akými sú napríklad zlepšenie infraštruktúry, podpora rozvoja určitých odvetví, zabezpečenie kvalitných verejných služieb a vytváranie nových pracovných miest.
- Výhodou štátnych podnikov je aj existencia politickej podpory, ktorá im umožňuje využívať finančné prostriedky lacnejšie a jednoduchšie. Pri ich efektívnom využití

²⁰ BRUMBY Jim – GÖKGÜR, Nilgün. *Time to rethink State-Owned Enterprise (SOE) performance trade-offs*. World Bank. [online]. 11. 3. 2021. [cit. 2023-03-21]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/governance/time-rethink-state-owned-enterprise-soe-performance-trade-offs>

vedia byť podniky v štátnom vlastníctve prospešné pre hospodárstvo krajiny ako aj priamo pre obyvateľov.

Negatívne aspekty štátnych podnikov

- V prípade zle riadených štátnych podnikov sa môže vyskytnúť korupcia, neefektívna alokácia zdrojov a nedostatočný priestor pre inovácie.
- Neefektívne riadenie podnikov v štátnom vlastníctve môže so sebou niesť aj problémy s finančnou stabilitou, makroekonomické riziká pre fiškálnu politiku.

Celkovo však vplyv štátnych podnikov na hospodárstvo závisí od rôznych faktorov, ako sú trhové podmienky, právny rámec a riadenie podnikov, najmä v odvetviach energetiky a dopravy.

Navrhnutých bolo niekoľko opatrení na zlepšenie správy štátnych podnikov, ako je napríklad transparentné financovanie, posilnenie nezávislosti riadiacich orgánov a posilnenie konkurenčnej regulácie a finančného dohľadu.²¹ Tieto návrhy opatrení sú v zhode s odporúčaniami uvedenými vyššie od OECD a Svetovej banky.

²¹ BÖWER, Uwe: *State-Owned Enterprises in Emerging Europe: The Good, the Bad, and the Ugly*. [elektronický zdroj]. WP/17/221. [2017], online. s. 27 IMF. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/10/30/State-Owned-Enterprises-in-Emerging-Europe-The-Good-the-Bad-and-the-Ugly-45181>

1.6 Spoločenská zodpovednosť podniku

Pod pojmom spoločenská zodpovednosť podniku (SZP) rozumieme, že podnik preberá zodpovednosť spojenú so svojím konaním a aj následným vplyvom na spoločnosť.

SZP prináša prínosy v oblastiach akými sú riadenie rizík, úspora nákladov, prístup ku kapitálu, vzťahy so spotrebiteľmi, riadenie ľudských zdrojov ako aj pri predchádzaní environmentálnych škôd vrátane znižovania emisií a znečistenia či odstraňovanie úplatkárstva a korupcie.²²

Spoločenská zodpovednosť je záležitosť nielen súkromnej sféry a týka sa aj verejného sektora predstavujúc manažovanie činností podniku v troch prepojených pilieroch. Ide o dobrovoľný záväzok konať v záujme zainteresovaných strán ako aj z pohľadu dopadu na výkonnosť, ľudské zdroje a na životné prostredie.

Ekonomický pilier SZP

- Medzi najvýznamnejšie nástroje tohto piliera patria napríklad prijatie etického kódexu zamestnancov a dodávateľov, prípadne protikorupčné postupy formou transparentných výberových konaní.
- Pozornosť sa venuje skvalitneniu poskytovaných verejných služieb, dodávateľsko-odberateľských vzťahov a podobne.

Sociálny pilier SZP

- Podnik priamo ovplyvňuje ľudské zdroje vytvorenými pracovnými podmienkami a vzťahmi. Efektívnym prístupom môžu byť poskytnuté rôzne programy starostlivosti o zamestnancov a ich rodiny, benefity, možnosti vzdelávania zamestnancov.

Environmentálny pilier SZP

- Z dôvodu, že každý podnik má určitý vplyv na životné prostredie, musia byť preto dodržiavané určité legislatívne nariadenia v oblasti ochrany životného prostredia. Zároveň platia aj nariadenia ohľadne finančnej kontroly, transparentnosti či nariadení bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zamestnancov.²³

²² EUR-Lex. *Sociálna zodpovednosť podnikov (SZP)*. [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM:corporate_social_responsibility

²³ ÚNMS SR. *Spoločenská zodpovednosť a jej tri piliere*. [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné na: <https://cafcentrum.unms.sk/spolocenska-zodpovednost-a-jej-tri-piliere>

Pre podniky a organizácie, ktoré sa zaviazali fungovať sociálne zodpovedným spôsobom je spísaná norma ISO 26000. Jej aplikácia je čoraz viac vnímaná ako spôsob hodnotenia záväzku podniku k udržateľnosti a celkovej výkonnosti. Poskytuje primárne usmernenia a nie požiadavky, tým pádom nemôže byť certifikovaná na rozdiel od iných noriem ISO. Je však zameraná na všetky typy podnikov bez ohľadu na ich veľkosť, činnosť alebo umiestenie.²⁴

1.7 Zelená ekonomika

Program OSN pre životné prostredie (UNEP) definoval koncept zelenej ekonomiky nasledovne: „Ide o takú ekonomiku, ktorá vedie k zlepšeniu ľudského blahobytu a sociálnej spravodlivosti, pričom výrazne znižuje environmentálne riziká a ekologické nedostatky“.

V najjednoduchšom vyjadrení možno zelenú ekonomiku považovať za nízko-uhlíkové hospodárstvo, efektívne využívajúce zdroje a sociálne inkluzívne.²⁵

V reporte Zelená ekonomika a Obchod od UNEP, kde boli hodnotené udržateľné obchodné príležitosti, sú spomenuté tieto kľúčové sektory:

- Poľnohospodárstvo,
- Rybné hospodárstvo,
- Lesné hospodárstvo,
- Výroba,
- Obnoviteľná energia,
- Cestovný ruch.

Záverom reportu bolo, že rozšírenie obchodu s environmentálnymi tovarmi a službami, implementácia noriem udržateľnosti a ekologizácia globálnych hodnotových reťazcov môžu zvýšiť podiel udržateľného obchodu a majú potenciál výrazne ovplyvniť modely svetového obchodu. Taktiež spomínané zvýšenie sociálnej a environmentálnej udržateľnosti obchodu môže viesť k ekonomickým ziskom. Aj keď existuje súbor dôvodov na investovanie do ekologizácie obchodu, prítomných zostáva niekoľko prekážok. Týkajú sa hlavne obmedzení finančných a ľudských zdrojov, nedostatočného regulačného rámca a ekonomickej infraštruktúry.²⁶

²⁴ ISO 26000. *Social responsibility*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné na: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>

²⁵ UNEP. *Green economy*. [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné na: <https://www.unep.org/pt-br/node/23750>

²⁶ UNEP. *GE-TOP Report*. [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné na: <https://www.unep.org/explore-topics/green-economy/what-we-do/environment-and-trade-hub/green-economy-and-trade-1>

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť výkonnosť štátneho podniku na úseku lesného hospodárstva a následná komparácia so zahraničím. Na území Slovenska sme si vybrali LESY Slovenskej republiky, štátny podnik a zo zahraničia LESY Českej republiky, štátny podnik. Na komplexné zachytenie danej problematiky sme si zvolili nasledovné čiastkové ciele:

- Vymedzenie kľúčových pojmov z oblasti štátnych podnikov a tiež analýzy finančnej výkonnosti podniku,
- Analýza vybraných štátnych podnikov pomocou horizontálnej a vertikálnej analýzy výkazov, pomerových ukazovateľov a technických ukazovateľov,
- Komparácia výsledkov na základe získaných poznatkov,
- Formulovanie záverov a odporúčaní.

Metodika práce v sebe zahŕňa súbor viacerých metodologických postupov najčastejšie aplikovaných pri finančnej analýze výkonnosti podniku. Použité sú komparácia a syntéza sledovaných dát a ukazovateľov. Na ich lepšiu interpretáciu a kvôli prehľadnosti najdôležitejších údajov sme niektoré skutočnosti naniesli na grafy alebo zobrazili v tabuľkách.

Metódy skúmania využité v tejto práci sú najmä štúdium dostupnej literatúry a zber dát z odborných slovenských a zahraničných zdrojov. V teoretickej časti práce sme prevažne čerpali z knižných publikácií, publikácií od finančných inštitúcií a medzinárodných organizácií ako aj priamo zo zákonov a noriem. V praktickej časti práce sme hlavne čerpali z účtovných závierok a výročných správ vybraných štátnych podnikov a z finančných databáz.

Keďže výročné správy vybraných štátnych podnikov za sledované obdobia sú vydávané v letných mesiacoch nasledujúceho roka, v našej práci budeme analyzovať hlavne údaje z posledných dostupných výročných správ a to za rok 2021 a porovnáme ich vývoj do tohto obdobia. Keďže za štátny podnik Lesy SR boli v období písania práce dostupné aj výkazy účtovnej závierky za rok 2022, rozhodli sme sa dané skutočnosti zahrnúť.

3 Výsledky práce a diskusia

V prvej časti výsledkov práce sa pozrieme na stav lesného hospodárstva a charakterizujeme si vybrané štátne podniky. Pre tieto podniky aplikujeme horizontálnu a vertikálnu analýzu výkazov účtovnej závierky a spracujeme finančnú analýzu. Pozrieme sa na vybrané pomerové ukazovatele finančnej výkonnosti podniku, ako aj na technické ukazovatele spojené s činnosťou lesných podnikov.

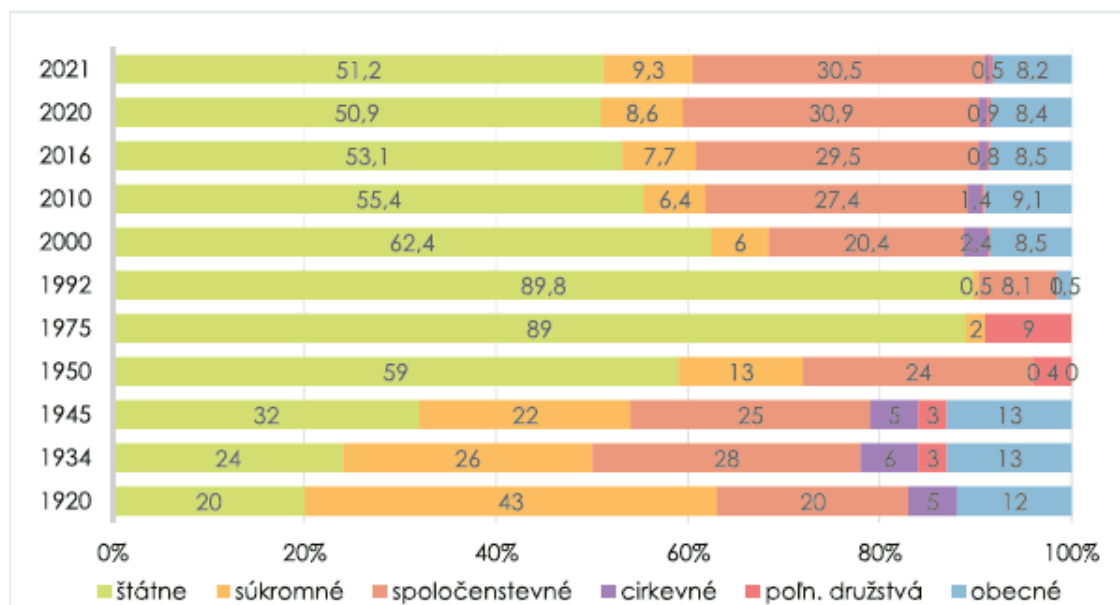
V druhej časti výsledkov práce porovnáme a zhodnotíme sledované skutočnosti.

3.1 Lesné hospodárstvo SR

Lesy na Slovensku pokrývajú viac ako 40% územia a majú veľký význam nielen z hľadiska hospodárskeho, ale aj z hľadiska ochrany prírody a biodiverzity.

Na grafe č. 2 môžeme vidieť štruktúru a zároveň vývoj obhospodarovania lesov SR. V roku 2021 štátne organizácie obhospodarovali 999,2 tis. ha porastovej pôdy (51,2%), z čoho vo vlastníctve štátu (tzv. kmeňové štátne lesy) bolo 789,6 tis. ha. V rokoch 1994 a 1995 prebehla privatizácia lesného hospodárstva, v rámci ktorej boli lesy prevedené do súkromného vlastníctva. Veľká časť lesov bola prevedená do vlastníctva obcí a miestnych samospráv.²⁷

Graf 2: Vývoj štruktúry obhospodarovateľov lesov v SR

Zdroj: NLC, Súhrnné informácie o stave lesov SR, 2021

²⁷ MPSR. *Lesné hospodárstvo: Zelená správa za rok 2021*. [elektronický zdroj]. [2021]. online. s. 44 - 50. [cit. 2023-04-20]. Dostupné na: <https://www.mpsr.sk/lesne-hospodarstvo/123>

V roku 2020 sa na Slovensku nachádzali vysoké zásoby dreva, ako dôsledok nižšieho dopytu po drevnej hmote, a teda aj poklesu ťažby. Podstatne sa zvýšil dovoz hlavne ihličnatého dreva zo zahraničia, čo znižuje konkurencieschopnosť domácich spracovateľov. Kontrolný úrad preveroval nakladanie s lesným majetkom celkovo v 37 subjektoch lesného hospodárstva.

Subjekty obhospodarujúce les vo verejnom záujme, majú rôzne právne formy a svoju činnosť vykonávajú podľa rôznych zákonov. Všetky sledované subjekty mali schválený program starostlivosti o les, avšak dané kľúčové dokumenty boli vypracované na základe rôznych špecifických technických a ekonomických prístupov. Takto nastavený systém umožňoval napríklad vojenským lesom zadávať zákazky priamo a tým sa vyhnúť súťažnému prostrediu. Pre štát je preto potrebné jednoznačne určiť, aká legislatíva je pre dané podniky záväzná a aká by mala byť ich optimálna právna forma, zohľadňujúc pri tvorbe zisku aj verejný záujem. Porovnanie výsledkov jednotlivých kontrol ukázalo na príklady dobrej praxe, vhodné do všetkých lesohospodárskych podnikoch:

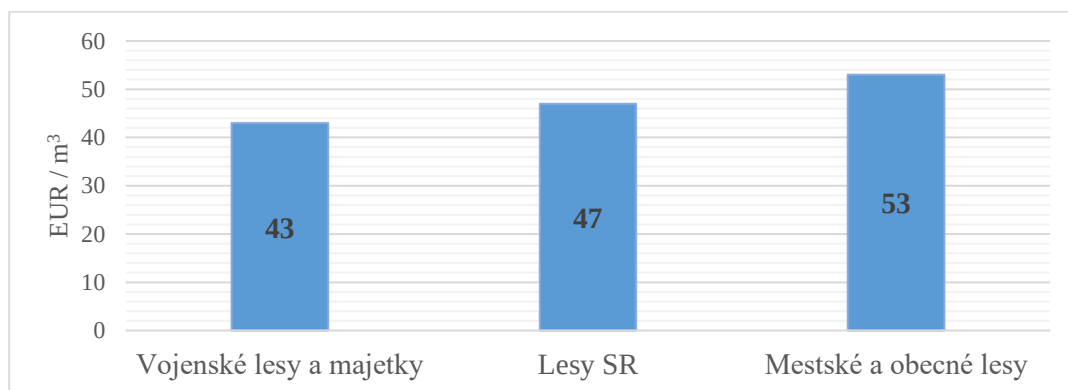
- integrovaný systém online evidencie vyťaženého dreva, monitorovanie pohybu drevnej hmoty či prejazdu nákladných vozidiel, aký využívajú vo vojenských lesoch;
- elektronizácia evidencie skladových zásob dreva ako základný nástroj transparentnosti pri evidencii a následnom predaji dreva.

Kľúčové je aj zabezpečenie správnej klasifikácie dreva, keďže kvalitatívne podhodnotenie drevnej hmoty vedie k zníženiu príjmov a tým vytvára priestor pre korupciu. NKÚ považuje za nástroje transparentného a efektívneho predaja aj verejné obchodné súťaže, elektronické aukcie dreva a dražby dreva.

Lesohospodárskym podnikom sa v roku 2020 nedarilo dodržať zásadu, aby sa časť príjmov z predaja dreva vrátila naspäť formou pestovania nových sadeníc. Pokračoval aj nežiaduci trend znižovania nákladov na ochranu lesa. Z celkových tržieb z predaja dreva sa v podobe pestovnej činnosti vrátilo naspäť do lesa len 14 % pri mestských a obecných lesoch a 11 % pri štátnych lesoch. Podľa NKÚ by podiel financií na obnovu lesa mal byť zvýšený zo strany obhospodarovateľov dodržiavajúc princípy prírody blízkeho obhospodarovania (PBHL), ako aj prirodzenej obnovy lesa.²⁸

²⁸ NKÚ SR. Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR za rok 2021. [elektronický zdroj]. [2021], online. 35 s. [cit. 2023-04-22]. Dostupné na: <https://www.nku.gov.sk/spravy-o-vysledkoch-kontrolnej-cinnosti-nku-sr>

Graf 3: Priemerné speňaženie dreva v SR (2019-2020)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov od NKÚ

Lesy SR prioritne podporujú domácich spracovateľov dreva. Zároveň majú vysoké náklady na údržbu lesných ciest a ďalšie náklady na činnosti vo verejnom záujme.

3.1.1 Charakteristika spoločnosti LESY SR, štátny podnik

Pred začatím analytickej časti si charakterizujeme š. p. LESY SR podľa Obchodného registra Slovenskej republiky nasledovne:

Obchodný názov:	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik
Sídlo:	Námestie SNP 8, Banská Bystrica 975 66
IČO:	36038351
Deň zápisu:	29.10.1999
Právna forma:	štátny podnik
Hlavné činnosti:	- správa lesného a iného majetku vo vlastníctve SR - zakladanie, obnova, pestovanie, výchova a ochrana lesných porastov v súlade s LHP²⁹ v záujme zachovania verejnoprospešných funkcií - výkon ťažby dreva v lesných porastoch, v súlade s opatreniami štátnej správy, približovanie, manipulácia a doprava - predaj surového dreva a ostatných produktov lesnej a pridruženej výroby
Štatutárny orgán:	riaditeľ, Ing. Ján Marhefka (od: 07.06.2022)
Zakladateľ:	Ministerstvo pôdohospodárstva SR
Kmeňové imanie:	770 877 912 EUR (od: 01.01.2023)
Kmeňové imanie podľa účtovnej závierky k 31.12.2022: 725 362 187 EUR	

²⁹ Lesný hospodársky plán

Štátny podnik LESY SR bol založený dňa 1.7.1999 na základe rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva SR zlúčením šiestich bývalých regionálnych podnikov štátnych lesov. Organizačnú štruktúru š. p. LESY SR tvorí generálne riaditeľstvo a 23 odštepných lesných závodov a 2 špecializované závody. Podľa prílohy k účtovnej závierke zostavenej k 31.12.2022 priemerný prepočítaný počet zamestnancov za bežné účtovné obdobie je 3 220 a ku dňu zostavujúcemu účtovnú závierku bol počet zamestnancov 3 231 osôb. Počet vedúcich zamestnancov je 5 osôb. V roku 2021 bol priemerný evidovaný stav zamestnancov 3 316 a predtým v roku 2019 išlo o 3 427 takže vidíme klesajúci trend v zamestnanosti.

Z hľadiska postavenia na trhu štátny podnik LESY SR ešte v roku 2000 hospodáril na výmere 1 040 565 ha lesných pozemkov. V roku 2021 ide o 879 113 ha podľa údajov z výročnej správy za rok 2021. Celková výmera lesného pôdneho fondu SR predstavuje 2 025 508 ha a podiel štátneho podniku LESY SR tvoril 43,40 % v roku 2021. Na znižujúcu sa výmeru obhospodarovaných lesov v dlhodobom horizonte nadväzuje i pokles podielu LESY SR, š. p. na trhu s predajom drevnej hmoty.

Územie, na ktorom š. p. LESY SR obhospodaruje lesy v súlade s princípmi prírody blízkeho hospodárenia v lesoch (PBHL) sa v roku 2022 zväčšilo o 21 000 ha a spolu má 150 000 ha. Ide o 17 % celkovej obhospodarovanej výmery v správe š. p. LESY SR a cieľom je pokračovať v postupnom prechode na PBHL v nasledujúcich rokoch a obhospodarovat' aspoň 35 % lesných porastov v horizonte 7 - 10 rokov.³⁰

Verejnosti bola začiatkom roka 2022 sprístupnená aplikácia Otvorené drevo v rámci projektu Otvorené lesy, ktorá umožňuje nahliadnuť do obchodu s drevom. Dostupné sú informácie o prevoze dreva, ktoré predávajú Lesy SR prostredníctvom svojich odštepných závodov po celom Slovensku. Aplikácia poskytuje verejnú kontrolu ťažby, obchodu a prepravy dreva, keďže v minulosti dochádzalo k špekulatívnym obchodom s drevom. Nový systém ponúka vysokú transparentnosť nakladania s drevom z našich lesov.³¹

Lesy SR majú dôležitú úlohu v ochrane prírody a biodiverzity Slovenska, ako aj v hospodárskom a sociálnom rozvoji krajiny. Ich činnosť je regulovaná zákonom o lesnom hospodárstve a zákonmi týkajúcimi sa životného prostredia a ochrany prírody.

³⁰ MPSR. *V roku 2022 sa plocha lesov obhospodarovaná PBHL zväčšila o 21 000 ha.* [online]. 19.12.2022. [cit. 2023-04-26]. Dostupné na: <https://www.mpsr.sk/v-roku-2022-sa-plocha-lesov-obhospodarovana-pbhl-zvacasila-o-21-000-ha/52-37--18499>

³¹ MPSR. *Verejnosť bude môcť kontrolovať obchod s drevom priamo v aplikácii.* [online]. 20.01.2022. [cit. 2023-04-26]. Dostupné na: <https://mpsr.sk/verejnost-bude-moct-kontrolovat-obchod-s-drevom-priamo-v-aplikacii/52-37--17450>

3.1.2 Vertikálna a horizontálna analýza účtovnej závierky LSR, š. p.

V tejto časti práce sa bližšie pozrieme na vertikálnu a horizontálnu analýzu výkazov účtovných závierok. Príslušné tabuľky sme pripravili ako porovnanie roku 2021 s prechádzajúcim rokom 2020 formou uvedenia absolútnej hodnoty danej položky výkazu, následne jej percentuálneho podielu na celku a v poslednom stĺpci sme doplnili percentuálnu medziročnú zmenu. Najskôr budeme analyzovať štátny podnik Lesy SR a následne štátny podnik Lesy ČR.

3.1.2.1 Analýza Sívahy

Aktíva predstavovali v roku 2021 v š. p. Lesy SR hodnotu 886,79 miliónov EUR, z ktorých najväčšiu časť tvoril dlhodobý hmotný majetok, a to 89,95% – podobne ako v prechádzajúcich obdobiach, pričom ide hlavne o pozemky a stavby. Oproti roku 2020 môžeme vidieť, že ide o mierny pokles v tejto položke, avšak celkové aktíva mierne stúpili.

Tabuľka 1: Analýza aktív, LSR (2020 – 2021)

údaje sú v mil. €	Rok 2020		Rok 2021		20 vs. 21
Položka aktív	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Dlhodobý nehmotný majetok	7,62	0,87%	6,08	0,69%	-20,21%
Dlhodobý hmotný majetok	806,36	91,78%	797,65	89,95%	-1,08%
Zásoby	24,17	2,75%	23,69	2,67%	-1,99%
Krátkodobé pohľadávky	25,82	2,94%	23,72	2,67%	-8,13%
Finančné účty	13,6	1,55%	33,33	3,76%	145,07%
Časové rozlíšenie	1,05	0,12%	2,32	0,26%	120,95%
Aktíva celkom	878,62	100%	886,79	100%	0,93%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Pokles nastal aj v položke dlhodobý nehmotný majetok, z dôvodu zníženia hodnoty softvéru. Ďalej v zásobách nastal miernejší pokles a to o 2%. V položke pohľadávok sme priamo uviedli hodnoty za krátkodobé pohľadávky nakoľko Lesy SR nemajú dlhodobé pohľadávky za dané sledované obdobie. Hodnota krátkodobých pohľadávok sa znížila o 8,13%. Súčasne v roku 2021 však sledujeme nárast na položke finančné účty, medziročne o viac ako dvojnásobok, čo je spôsobené zvýšením hodnoty na položke účty v bankách spadajúcej pod finančné účty. Nárast položky časové rozlíšenie vychádza z výrazného zvýšenia krátkodobých príjmov budúcich období.

Pasíva, ktoré spolu tvorí vlastné imanie a záväzky, predstavovali v roku 2021 hodnotu 886,79 miliónov EUR, z čoho najväčšiu časť tvorilo základné (kmeňové) imanie na úrovni 774,3 miliónov EUR, (83,93%), podobne ako v prechádzajúcom roku 2020. Ide o súhrn peňažných a nepeňažných vkladov, ktorých predmet a výška sa zapisujú do OR SR.

Tabuľka 2: Analýza pasív, LSR (2020 – 2021)

údaje sú v mil. €	Rok 2020		Rok 2021		20 vs. 21
Položka pasív	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Základné imanie	744,24	84,71%	744,3	83,93%	0,01%
Kapitálové fondy	0,35	0,04%	0,35	0,04%	0,00%
Zákonné rezervné fondy	5,01	0,57%	5,05	0,57%	0,80%
Ostatné fondy zo zisku	3,39	0,39%	3,12	0,35%	-7,96%
VH za účtovné obdobie po zdanení	0,82	0,09%	12,24	1,38%	1392,68%
Rezervy	41,42	4,71%	41,78	4,71%	0,87%
Záväzky	40,82	4,65%	42,3	4,77%	3,63%
Časové rozlíšenie	41,63	4,74%	36,7	4,14%	-11,84%
Pasíva celkom	878,62	100%	886,79	100%	0,93%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Kapitálové fondy sú každoročne na úrovni 353 161 EUR a tvoria 0,04% podiel na celkových pasívach. Ďalej v položke zákonné rezervné fondy v hodnote 5 miliónov EUR nenastal významný posun. Ostatné fondy zo zisku sa medziročne znížili o takmer 8%.

Položka, v ktorej nastala výraznejšia zmena je výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení, kde zisk predstavoval hodnotu vyše 12 miliónov EUR za rok 2021, čo je rapídny medziročný rast z predtým necelého milióna EUR. Tejto skutočnosti sa budeme venovať ešte v nasledujúcich stranách práce.

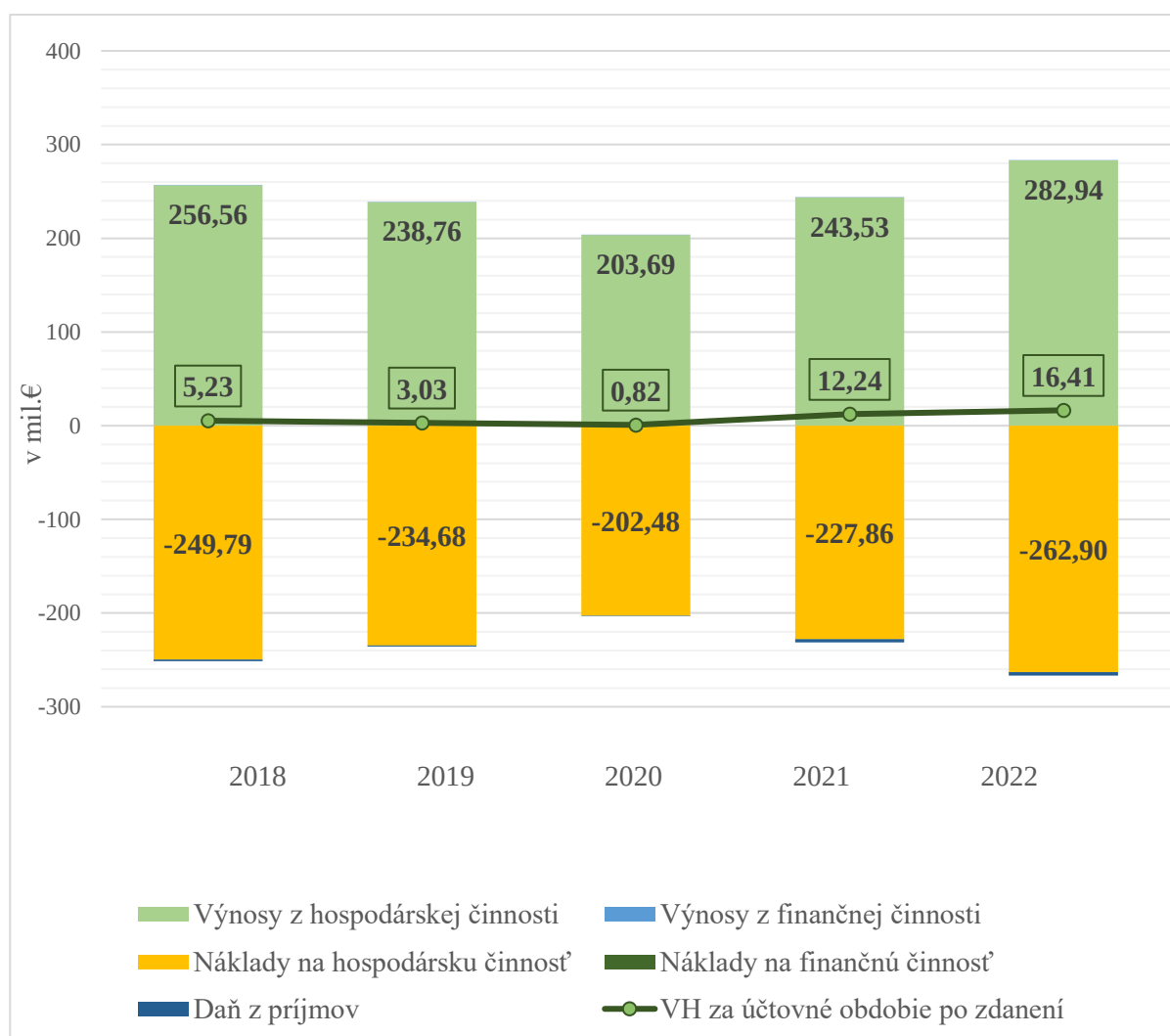
Rezervy sa natoľko zásadne nezmenili, nárast bol len o 0,87%. Krátkodobé záväzky tvorila 24 miliónov EUR a dlhodobé záväzky 18 miliónov EUR. Celkovo sa záväzky zvýšili medziročne o takmer 4%. V položke časového rozlíšenia nastal pokles o 11,84%, konkrétne vo výnosoch budúcich období.

3.1.2.2 Analýza Výkazu Ziskov a Strát

Ako sme uviedli na predchádzajúcej strane, štátny podnik LESY SR dosiahol v roku 2021 zisk na úrovni 12,24 miliónov EUR, čo vyjadruje značný nárast oproti roku 2020. Dôvodov je niekoľko, no najzásadnejšie sú zdražovanie dreva a zvýšená kontrola správnej klasifikácie dreva.

V nasledujúcom grafe č. 4 si môžeme pozrieť vývoj výsledku hospodárenia za sledované roky. Pridali sme aj údaje za rok 2022 kde sledujeme pokračovanie rastúceho trendu vo výsledku hospodárenia ako aj stúpajúce hodnoty za výnosy a náklady na hospodársku činnosť v podniku, pričom nárast má trvanie od roku 2020. V predchádzajúcom období rokov 2018 - 2020 bol daný trend klesajúci. Výrazne nízke hodnoty sledujeme za rok 2020 a to z dôvodu útlmu obchodu s drevom, kde však v ďalších rokoch nastalo oživenie.

Graf 4: Analýza výkazu ziskov a strát, LSR (2018 – 2022)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

V období rokov 2020 a 2021 bol medziročný priaznivý vývoj ovplyvnený najmä vyšším priemerným speňažením dreva (o 26,23 % oproti roku 2020) a následným nárastom tržieb za drevo o takmer 40 miliónov EUR (23,27%). Celková ťažba dreva pritom však vzrástla len minimálne (o 4,7 tis. m³, čo predstavuje 0,12 %), ako vidieť v tabuľke č. 3.

Tabuľka 3: Vývoj obchodu s drevom, LSR (2017 - 2021)

ukazovateľ	merná jednotka	2017	2018	2019	2020	2021	20 vs. 21
Ťažba dreva	tis. m ³	4 310	4 566	4 457	3 771	3 775	0,12%
Dodávky dreva (tuzemsko+ export)	tis. m ³	4 178	4 300	4 213	3 750	3 661	-2,36%
Tržby za drevo	mil. €	207,36	216,07	202,84	171,83	211,81	23,27%
Speňaženie dreva	€/m ³	49,64	50,24	48,15	45,83	57,85	26,23%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LSR

V nasledujúcich dvoch tabuľkách č. 4 a č. 5 si podrobnejšie rozoberieme vývoj v položkách výnosov a nákladov. Celkové výnosy v roku 2021 dosiahli úroveň 243,53 miliónov EUR a oproti roku 2020 táto hodnota predstavuje nárast o 19,56%. Každoročne v štátnom podniku Lesy SR sú najdôležitejšími výnosmi práve výnosy z hospodárskej činnosti, ktoré tvoria hlavne tržby z predaja vlastných výrobkov a v menšej miere tržby z predaja služieb a tovaru (čistý obrat).

Tabuľka 4: Analýza výnosov LSR (2020 – 2021)

údaje sú v mil. €	Rok 2020		Rok 2021		20 vs. 21
Položka výnosov	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Výnosy z hospodárskej činnosti	203,69	99,9998%	243,53	99,99997%	19,56%
Čistý obrat	189,92	93,24%	231,34	94,99%	21,81%
Zmeny stavu vnútroorganizačných zásob	-4,14	-2,03%	-1,3	-0,53%	-68,61%
Aktivácia	4,66	2,29%	2,64	1,08%	-43,31%
Tržby z predaja majetku	4,76	2,34%	0,2	0,08%	-95,80%
Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti	8,50	4,17%	10,64	4,37%	25,19%
Výnosy z finančnej činnosti	0,00036	0,00018%	0,000067	0,00003%	-81,59%
Výnosy celkom	203,69	100%	243,53	100%	19,56%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LSR

Náklady celkom predstavovali hodnotu 227,93 miliónov EUR v roku 2021. V porovnaní s rokom 2020 ide o 12,55% nárast. Z nákladov na hospodársku činnosť tvoriacich takmer celú hodnotu nákladov sú najvyššie náklady na služby a osobné náklady.

Tabuľka 5: Analýza nákladov LSR (2020 – 2021)

Údaje sú v mil. €	Rok 2020		Rok 2021		20 vs. 21
Položka nákladov	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Náklady na hospodársku činnosť	202,48	99,98%	227,86	99,97%	12,54%
Spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok	16,33	8,06%	18,11	7,95%	10,92%
Opravné položky k zásobám	-	-	0,061	0,03%	-
Služby	89,73	44,31%	92,04	40,38%	2,58%
Osobné náklady	71,58	35,34%	83,9	36,81%	17,21%
Dane a poplatky	7,57	3,74%	7,62	3,34%	0,61%
Odpisy a opravné položky k majetku	20,01	9,88%	20,45	8,97%	2,18%
Zostatková cena predaného majetku a materiálu	0,93	0,46%	0,12	0,05%	-87,13%
Opravné položky k pohľadávkam	-2,14	-1,06%	0,13	0,06%	-106,06%
Ostatné náklady na hospodársku činnosť	-1,57	-0,77%	5,4	2,37%	-444,60%
Náklady na finančnú činnosť	0,04	0,02%	0,068	0,03%	65,60%
Náklady celkom	202,52	100%	227,93	100%	12,55%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LSR

Štátny podnik Lesy SR zdvihol osobné náklady zo 72 miliónov EUR na 84 miliónov EUR, (o 17,21%) kde spadajú hlavne mzdové náklady a náklady na sociálne poistenie. Služby, ktoré tvoria najväčšiu položku nákladov boli na úrovni 92,04 miliónov EUR a medziročne vzrástli len o 2,58%, pričom tvorili 40,38% podiel na nákladoch v roku 2021. Ďalej evidujeme nárast aj v spotrebe materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok medziročne o 10,92%. Avšak pri pohľade na stĺpec percentuálneho podielu na celku, tak táto nákladová položka tvorí o niečo nižší podiel na celkových nákladoch, rovnako je tomu aj v prípade položky služieb a ostatných menších položiek nákladov.

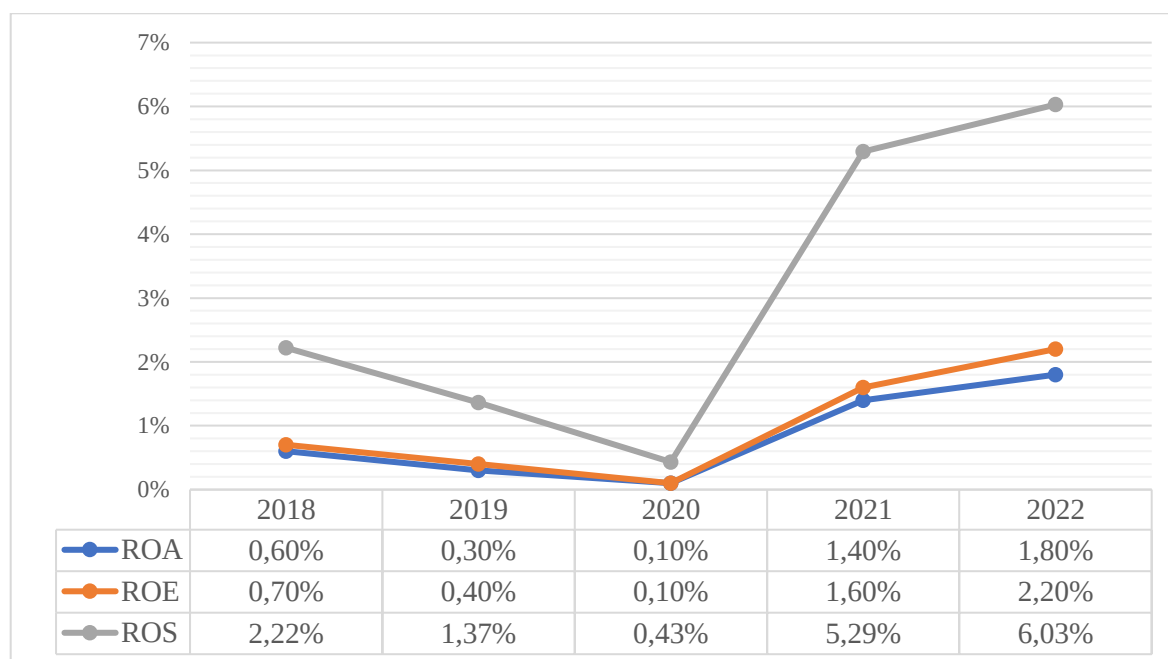
3.1.3 Analýza vybraných finančných ukazovateľov v LSR, š. p.

Pokračujúc v analýze výkonnosti štátneho podniku sa presúvame k analýze vybraných pomerových ukazovateľov. Budeme sa venovať postupne rentabilite, likvidite, aktivite a zadlženosti podniku.

3.1.3.1 Rentabilita

Ukazovatele rentability dávajú do pomeru zisk s inými veličinami. Čím vyššiu úroveň rentability podnik dosahuje, tým efektívnejšie hospodári a dosahuje svoje podnikové ciele. Na grafe č. 5 sme naniesli hodnoty za finančné ukazovatele rentability aktív, vlastného kapitálu a tržieb za obdobie 2018 až 2022. Najnižšie zaznamenané hodnoty sú za rok 2020 a zatiaľ najvyššie za sledovaný rok 2022, na ktorý sa bližšie pozrieme.

Graf 5: Vývoj ukazovateľov rentability, LSR (2018 - 2022)

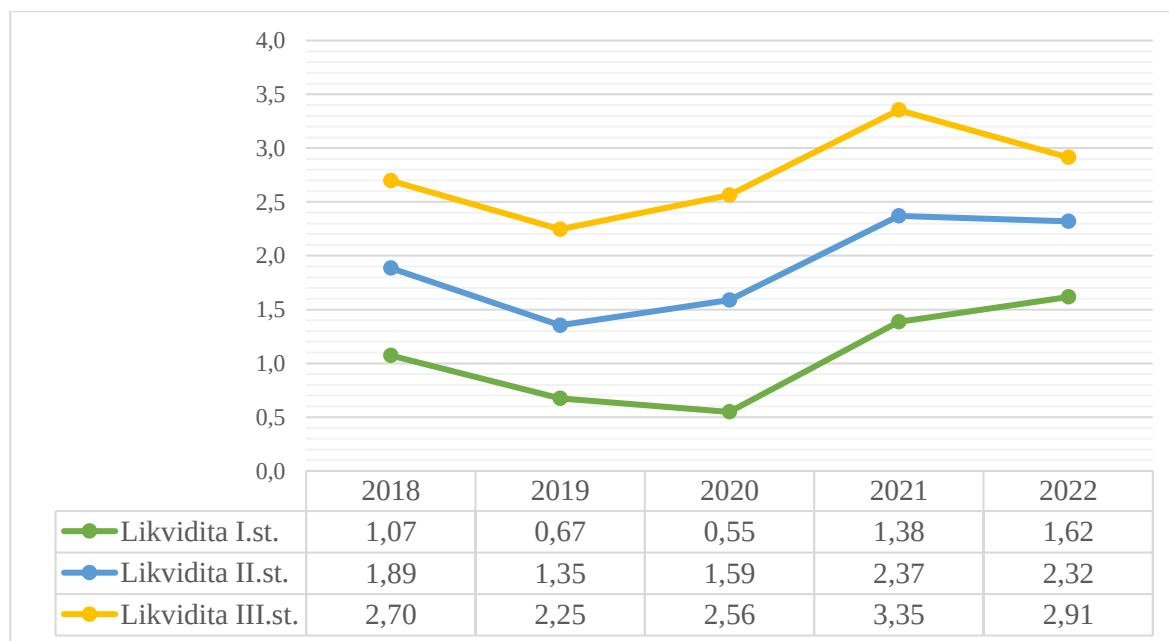
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Rentabilita aktív v roku 2022 predstavovala 1,8%, čo vyjadruje, že z 1 eura majetku podnik zarobil 0,018 eura zisku. Rentabilita vlastného kapitálu v roku 2022 predstavovala 2,2%, čo vyjadruje, že z 1 eura vlastného kapitálu podnik zarobil 0,022 eura zisku. ROE je vyššia ako ROA, čo naznačuje, že podnik je schopný efektívne využívať svoj vlastný kapitál na dosiahnutie vyšších ziskových mier. Rentabilita tržieb v roku 2022 predstavovala 6,03%, čo vyjadruje, že z 1 eura tržieb podnik zarobil 0,0603 eura zisku. Značný nárast bol dôsledkom vyššieho speňaženia dreva.

3.1.3.2 Likvidita

V grafe č. 6 budeme sledovať vývoj ukazovateľov likvidity, konkrétne pôjde o likviditu pohotovú, bežnú a celkovú za obdobie 2018 až 2022.

Graf 6: Vývoj ukazovateľov likvidity, LSR (2018 - 2022)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Odporúčané hodnoty pre likviditu I. stupňa sú od 0,2 až po 0,5. Z uvedených výsledkov pozorujeme, že štátny podnik Lesy SR prekročil dané odporúčané hodnoty v každom roku počas nami sledovaného obdobia. Vysoké hodnoty pohotovej likvidity vyjadrujú, že podnik je schopný okamžite splatiť svoje krátkodobé záväzky. Podnik zároveň disponuje vyššou hodnotou finančných prostriedkov ako je hodnota krátkodobých záväzkov.

Pri likvidite II. stupňa ide o hodnoty stanovené približne okolo 1,5. V tomto prípade vo všetkých rokoch okrem 2019 sledujeme vyššie hodnoty. Bežná likvidita sa vzťahuje na schopnosť premeniť aktíva na hotovosť za relatívne krátky časový horizont.

Čo sa týka likvidity III. stupňa, tak požadované hodnoty sú v rozmedzí 1,6 až 2,5. V nami sledovanom štátnom podniku za dané roky sa hodnoty celkovej likvidity približne nachádzajú v danom intervale, resp. nad intervalom, čo značí že podnik je likvidný.

3.1.3.3 Aktivita

Prostredníctvom finančných ukazovateľov aktivity zisťujeme s akou efektívnosťou vie podnik hospodáriť so svojimi aktívami. V tabuľke č. 6 sme uviedli vybrané ukazovatele aktivity za sledované obdobie rokov 2018 až 2022.

Tabuľka 6: Vývoj ukazovateľov aktivity, LSR (2018 - 2022)

Ukazovateľ (v dňoch)	2018	2019	2020	2021	2022
Doba obratu zásob	40	46	46	37	34
Doba obratu (inkasa) krátkodobých pohľadávok	40	35	49	37	41
Doba splácania záväzkov	133	136	146	133	154
Doba obratu aktív	1 381	1 445	1 665	1 380	1 193

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Doba obratu zásob je ukazovateľ merajúci ako rýchlo podnik dokáže predat' svoje zásoby a premeniť ich na hotovosť. V podstate ide o časové obdobie, ktoré uplynie od nákupu zásob až po ich predaj a zinkasovanie z tržieb. Čím nižšia je doba obratu zásob, tým efektívnejší je podnik v riadení svojich zásob. Pozorujeme, že najvyššie hodnoty sú za roky 2019 a 2020 na úrovni 46 dní a do roku 2022 ukazovateľ klesol na 34 dní. Keďže odporúčaná hodnota je do 30 dní, daný posun vnímame pozitívne.

Doba obratu krátkodobých pohľadávok nám ukázala, že Lesy SR v roku 2022 dokázali zinkasovať svoje krátkodobé pohľadávky od zákazníkov za 41 dní, čo je o 4 dni dlhšie ako predchádzajúci rok 2021.

Rovnako v ukazovateli - doba splácania záväzkov sledujeme, že podnik zhoršil schopnosť splatiť svoje záväzky voči veriteľom o 21 dní na úroveň 154 dní v roku 2022, pričom hodnota tohto ukazovateľa by sa mala pohybovať okolo 90 dní.

Doba obratu aktív poukazuje na skutočnosť ako rýchlo podnik dokáže premeniť svoje aktíva na hotovosť, čo v prípade podniku Lesy SR predstavuje viac ako 3 roky a optimálne by mala byť táto hodnota 1 až 3 roky.

3.1.3.4 Zadlženost'

Merať ukazovatele zadlženosti je dôležité z hľadiska posúdenia finančnej stability a solventnosti podniku. Tieto ukazovatele poskytujú informácie o tom, aká veľká časť aktív podniku je financovaná z vlastných zdrojov a aká časť je naopak financovaná z externých zdrojov. V nasledovnej tabuľke č. 7 sú výsledky analýzy zadlženosti, ktoré si zhodnotíme.

Tabuľka 7: Vývoj ukazovateľov zadlženosti, LSR (2018 - 2022)

Ukazovateľ	2018	2019	2020	2021	2022
Stupeň samofinancovania	84,03%	84,82%	85,90%	86,38%	83,49%
Stupeň zadlženosti	10,20%	9,94%	9,36%	9,48%	12,43%
Celková zadlženosť	15,97%	15,18%	14,10%	13,62%	16,51%
Finančná páka	1,19	1,18	1,16	1,16	1,20
Krytie dlhodobého majetku	0,98	0,97	0,97	1,00	1,03

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Štátny podnik Lesy SR disponuje do vysokej miery vlastnými zdrojmi preto stupeň samofinancovania dosahuje vysoké percentuálne podiely, v priemere 85%, čo je nad odporúčané rozmedzie. S tým súvisí nízky stupeň zadlženosti pohybujúci sa okolo 10%.

Celková zadlženosť vyjadruje hodnotu všetkých finančných záväzkov, ktoré má podnik. K cudzím zdrojom je preto pripočítané aj časové rozlíšenie a tento súčet je vydelený celkovými aktívami. Ukazovateľ celkovej zadlženosti sa drží okolo 15% v sledovaných rokoch.

Zadlženosť podniku je dôležitým ukazovateľom na posúdenie finančnej stability a taktiež rizika podnikateľského subjektu. Ak je zadlženosť nižšia, podnik je menej závislý od externých zdrojov financovania a tým má vytvorený priestor väčšiu kontrolu nad svojimi finančnými rozhodnutiami.

Finančná páka vypovedá o tom, akú časť aktív tvorí vlastný kapitál, čo znamená, že pre každé 1 euro vlastného kapitálu, má podnik 1,2 eura aktív. Keďže hodnota je vyššia ako 1 z toho vyplýva, že výsledný dopad zadlženosti na rentabilitu vlastného kapitálu je pozitívny.

Pomocou nasledovnej tabuľky č. 8 môžeme posúdiť majetkovo – kapitálovú štruktúru štátneho podniku Lesy SR za vybrané obdobie rok 2018 a rok 2022. Zároveň sme ako prvé do tabuľky uviedli ideálne rozdelenie aktív a pasív podľa teoretického modelu.

Tabuľka 8: Majetkovo kapitálová štruktúra, LSR (2018 - 2022)

Teoretický model		Rok 2018		Rok 2022	
Aktíva	Pasíva	Aktíva	Pasíva	Aktíva	Pasíva
Neobežný majetok 63%	Krátkodobé cudzie zdroje	NM 90,17%	KCZ	NM 85,78%	KCZ
	Dlhodobé cudzie zdroje		DCZ		DCZ
Obežný majetok 37%	Vlastné zdroje 50%	OM 9,68%	VZ 82,26%	OM 14,08%	VZ 80,38%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Lesy SR disponujú v značne vyššej miere neobežným majetkom v porovnaní ako udáva teoretický model, čo však súvisí s vlastníctvom pozemkov a stavieb, preto môžeme danú hodnotu považovať za prijateľnú.

S majetkovo – kapitálovou štruktúrou sú úzko spojené určité pravidlá financovania. V tabuľke č. 9 uvádzame ukazovateľ krytia majetku (zlaté bilančné pravidlo) za obdobie 2018 až 2022.

Tabuľka 9: Ukazovateľ krytia dlhodobého majetku, LSR (2018 - 2022)

Položka v mil. €	2018	2019	2020	2021	2022
Vlastný kapitál + Dlhodobý cudzí kapitál	798,18	795,14	793,04	804,40	793,76
Neobežný majetok	814,29	818,24	813,98	803,73	773,94
(VK+ DCK) / NM	0,98	0,97	0,97	1,00	1,03

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných závierok LSR

Keďže ukazovateľ krytia majetku má v posledných sledovaných rokoch 2021 a 2022 hodnotu ≥ 1 a v predchádzajúcich rokoch hodnotu blízku 1, môžeme povedať, že štátny podnik Lesy SR je primerane kapitalizovaný. Podnik disponuje dostatočným množstvom kapitálu, aby mohol pokryť svoje prevádzkové náklady a investičné potreby, zatiaľ čo zároveň udržiava primeraný stupeň zadlženosti.

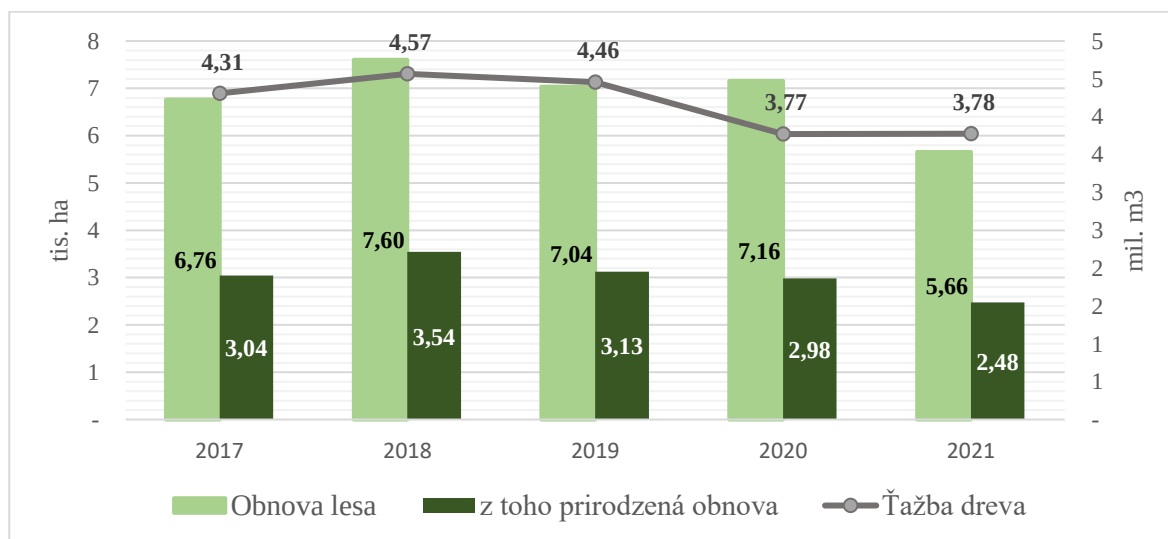
3.1.4 Analýza vybraných technických ukazovateľov v LSR, š. p.

Obnova lesa a ťažba dreva sú úzko prepojené z dôvodu, že ťažba dreva ovplyvňuje rýchlosť a úspešnosť obnovy lesa. Správne riadenie lesa, ktoré zahŕňa správnu ťažbu dreva a obnovu lesa, môže pomôcť zachovať les ako dlhodobý a udržateľný zdroj dreva a zároveň chrániť biodiverzitu a ekosystém.

Pri ťažbe dreva by sa malo dbať na to, aby sa minimalizovalo poškodenie ostatných stromov a rastlínstva v oblasti, taktiež aby sa minimalizovalo zhoršenie pôdy a zabránilo sa erózii. Rovnako by sa malo zabezpečiť, aby bolo množstvo dreva ťažené z každého miesta primerané a aby sa nedostal do stavu, kedy sa stromy v danom lese nedokážu obnoviť.

Pri obnove lesa sa zabezpečuje, aby boli stromy vysadené alebo semená vysypané na miestach, kde bolo drevo ťažené, aby sa les mohol opäť obnoviť a zlepšiť funkcie ekosystému. Dôležité je tiež starostlivo vybrať vhodné druhy stromov, ktoré sa do miesta hodia a prispievajú k biodiverzite. V grafe č. 7 sme uviedli údaje za roky 2017 až 2021 týkajúce sa obnovy lesa ukazujúc aj prirodzenú obnovu lesa v tisícoch hektárov a na vedľajšiu os sme naniesli ťažbu dreva v miliónoch metrov kubických.

Graf 7: Vývoj ukazovateľov - obnova lesa a ťažba dreva LSR (2017 - 2021)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LSR

V LSR tvorí prirodzená obnova lesa takmer polovicu celkovej obnovy lesa. V roku 2021 ide o 2,48 tis. ha z celkovej obnovy lesa 5,66 tis. ha čo je najnižšia úroveň za dané obdobie. Pri ťažbe dreva rovnako sledujeme pokles. Avšak už vyššie spomínané speňaženie dreva vzrástlo.

Ďalšou vybranou témou v oblasti výkonnosti a spravovania lesného podniku je **prenájom poľovných pozemkov**. NKÚ uskutočnila kontrolu prenajatých poľovných pozemkov, ktoré sú vlastníctvom štátu a sú súčasťou poľovných revírov spravovaných Lesmi SR a Slovenským pozemkovým fondom.

Dané kontrolné akcie zistili neaktuálnosť výmer poľovných pozemkov používaných jednotlivými účastníkmi prenájmu v rámci prípravy a procesu realizácie prenájmov poľovných pozemkov. Rozdiely nastali medzi výmerami v databáze Slovenského pozemkového fondu a notárskymi zápisnicami a zmluvami o užívaní pozemkov.

NKÚ konštatovala, že chýba štátny register poľovných revírov s aktuálnou výmerou a vlastníckou štruktúrou. Lesy SR a Slovenský pozemkový fond nedostatočne kontrolovali prenájmy poľovných pozemkov a výkon práva poľovníctva v preverovanom období.

Ekonomické ukazovatele upozornili, že Lesy SR dosiahli šesťkrát vyššiu celkovú produkciu na hektár poľovného revíru v režijných poľovných revíroch aj s odpredajom odstrelu zveri oproti ostatným poľovným revírom v SR. Zisk za režijné poľovné revíry stúpol za poľovnícku sezónu 2020/2021 v porovnaní so sezónou 2017/2018 viac ako štyrikrát.

NKÚ upozornila, že ekonomický prínos musí byť v súlade s trvalo udržateľným rozvojom poľovných revírov a zachovaním genofondu voľne žijúcej zveri. Kontrolný úrad preto vidí priestor na prehodnotenie náhrad za užívanie ostatných poľovných revírov.

Jasné legislatívne normy, interné pravidlá a dôslednú kontrolnú činnosť považuje NKÚ za kľúčové. Následným priaznivým dopadom bude dodržiavanie princípov transparentnosti a spravodlivosti pri prenájme poľovných pozemkov a pri uzatváraní dlhodobých zmluvných vzťahov. Navyše, je však potrebná dôsledná evidencia poľovných revírov s aktuálnymi vlastníckymi podielmi.

Vykonaná kontrola poukázala na potrebu komplexnej novelizácie zákona o poľovníctve a súvisiacich právnych noriem, ktoré by jasne definovali postupy, kompetencie a zodpovednosť v oblasti prenájmu poľovných pozemkov.³²

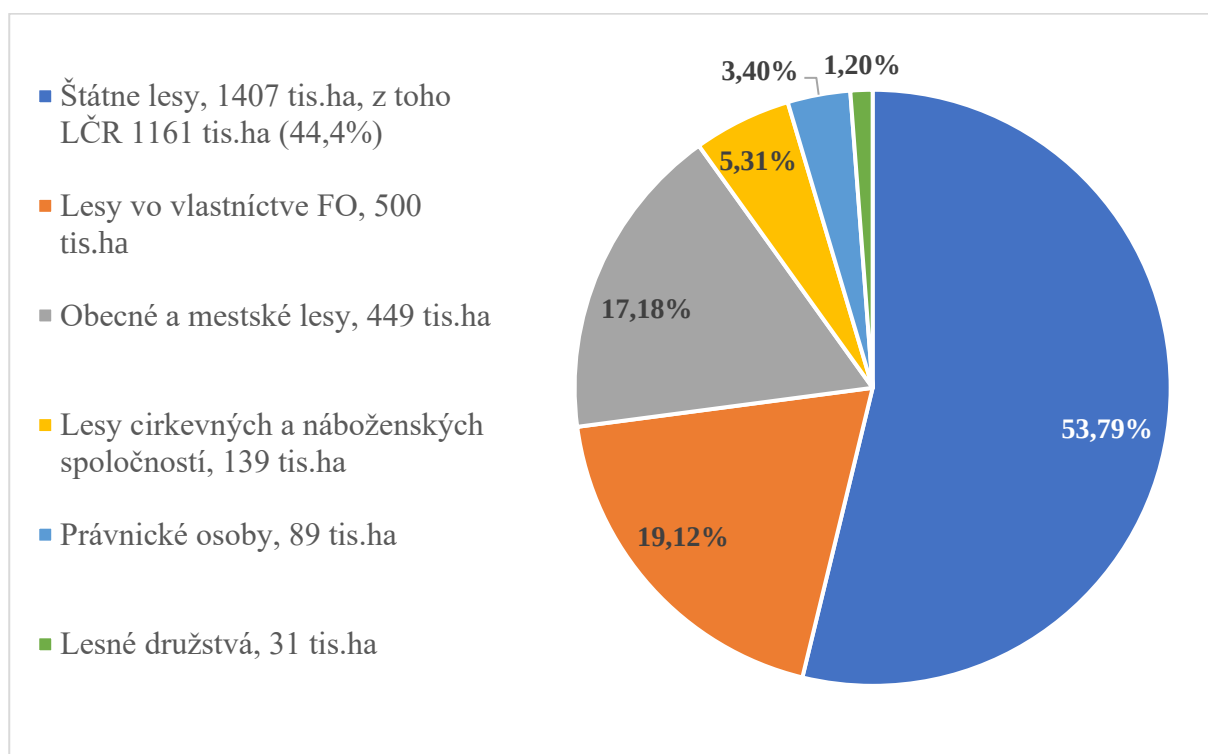
³² NKÚ SR. Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR za rok 2021. [elektronický zdroj]. [2021], online. 35 s. [cit. 2023-04-22]. Dostupné na: <https://www.nku.gov.sk/spravy-o-vysledkoch-kontrolnej-cinnosti-nku-sr>

3.2 Lesné hospodárstvo ČR

Podľa informácií z roku 2021, Česká republika má približne 2 615 tis. ha lesa, čo predstavuje približne 34 % rozlohy krajiny. Lesy sú významným zdrojom dreva, ktoré sa ďalej využíva pre účely priemyslu, ako aj výrobu palivového dreva. Základnou stratégiou je trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov s cieľom vytvorenia stabilného, kvalitného druhovo, priestorovo a vekovo zmiešaného lesa.

Na grafe č. 8 sledujeme nanesené údaje za rok 2021, ktoré nám poskytujú prehľad o vlastníckej štruktúre lesov v Českej republike.

Graf 8: Vlastnícka štruktúra lesov v ČR (2021)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z Ministerstva poľnohospodárstva ČR

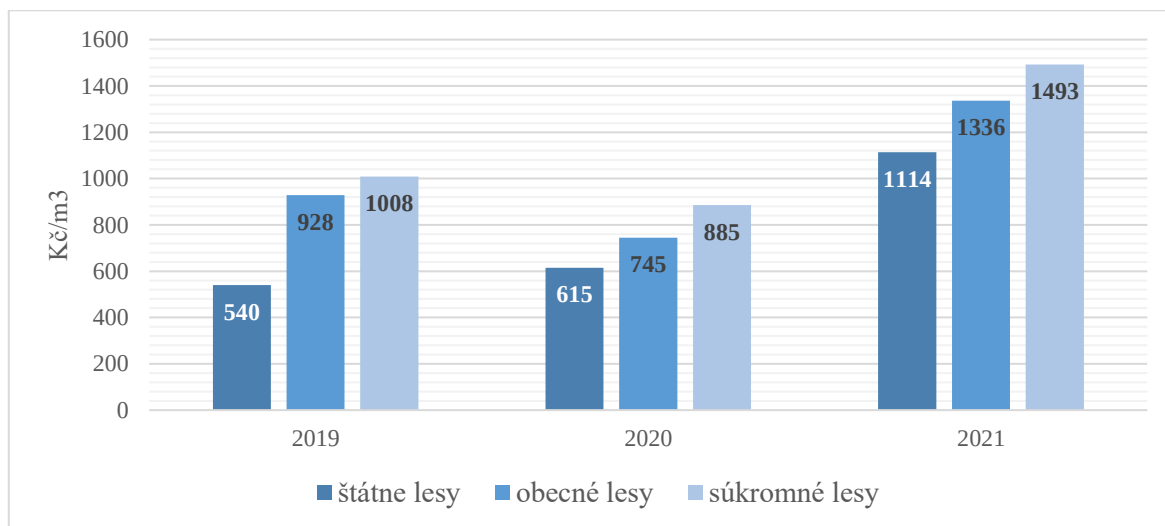
Rok 2021 rovnako ako predchádzajúce roky 2015 až 2020 priniesol zmenu v oblasti pokračujúceho postupného vracania lesného majetku naspäť cirkvám a náboženským spoločnostiam, (zákon č. 428/2012 Sb.)³³ ktorým narastá porastová plocha a naopak u lesov obhospodarovaných štátnym podnikom LČR tento podiel klesá.³⁴

³³ Zákon č. 428/2012 Sb. Zákon o majetkovém vyrovnaní s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Prvá část. [online]. [cit. 2023-04-29]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/zzcr/2012-428>

³⁴ MZ. Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2021. [elektronický zdroj]. [2021]. online. s.11. [cit. 2023-04-23]. Dostupné na: <https://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho-hospodarstvi-2021.html>

Na grafe č. 9 sledujeme rastúci trend priemerného speňaženia dreva a porovnávame tento ukazovateľ v štátnych, obecných a v súkromných lesoch, pričom najvyššiu úroveň speňaženia dosiahli súkromné lesy a to 1 493 Kč / m³ v roku 2021.³⁵

Graf 9: Priemerné speňaženie dreva v ČR (2019 – 2021)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z Ministerstva poľnohospodárstva ČR

3.2.1 Charakteristika spoločnosti Lesy ČR, štátny podnik

Pred pokračovaním v analytickej časti si charakterizujeme štátny podnik LESY ČR podľa Obchodného registra Českej republiky nasledovne:

Obchodný názov:	Lesy České republiky, štátny podnik
Sídlo:	Přemyslova 1106/19, Nový Hradec Králové, 500 08
IČO:	42196451
Deň založenia:	1.1.1992
Právna forma:	štátny podnik
Hlavné činnosti:	- výkon práva hospodáriť v lesoch, ktoré sú vo vlastníctve štátu, ku ktorým majú LČR právo hospodáriť, - výkon práva hospodáriť k ostatnému hnutel'nému a nehnuteľnému majetku, ktorý je vo vlastníctve štátu a ktorý bol zverený na plnenie jeho úloh a na podnikateľskú činnosť s majetkom štátu vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť,

³⁵ MZ. Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2021. [elektronický zdroj]. [2021]. online. s. 86. [cit. 2023-04-23]. Dostupné na: <https://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho-hospodarstvi-ceske-republiky-v-roce-2021.html>

- činnosť odborného lesného hospodára,
- výkon ochranej služby v lesoch.

Štatutárny orgán: riaditeľ, Ing. Dalibor Šafařík, PhD. (od. 4.12.2022)
Zakladateľ: Ministerstvo zemědělství ČR
Kmeňové imanie: 5 818 758 987,42Kč

Štátny podnik Lesy České republiky vznikol v roku 1992, ako následok privatizácie lesného hospodárstva v bývalom Československu.³⁶ V tom čase bolo rozhodnuté, že lesy budú zabezpečené štátnou organizáciou, ktorá bude zodpovedná za ich správu a hospodárenie. Lesy ČR obhospodarovali v roku 2021 rozlohu 1,16 mil. ha lesa.

Čo sa týka zamestnanosti, v roku 2021 predstavoval priemerný prepočítaný počet zamestnancov za bežné obdobie 3 638 osôb. Počet členov dozornej rady je 12 osôb. Pri počte zamestnancov ide nárast o 155 osôb, personálne sa posilnila najmä prevádzka v ochrane lesa a odbytu dreva na kalamitných lesných správach.

Hlavným cieľom š. p. Lesy ČR je ochrana a udržiavanie lesného ekosystému a jeho biodiverzity, hospodárenie s lesmi, produkcia drevnej hmoty a poskytovanie verejného prístupu do prírody v Českej republike. Taktiež významnou úlohou je hospodárenie s vodnými zdrojmi, klimatickou reguláciou a zachovaním krajinných hodnôt a kultúrneho dedičstva. Okrem toho Lesy ČR súčasne zabezpečujú verejnú službu v oblasti rekreácie a turizmu a snažia sa zvyšovať povedomie o environmentálnych otázkach a trvalej udržateľnosti.³⁷

Lesy ČR majú webovú aplikáciu nazvanú "Moje lesy", ktorá umožňuje vlastníkom lesov spravovať a sledovať stav svojich lesných pozemkov. Aplikácia umožňuje napríklad plánovanie hospodárenia, evidenciu rastových a ťažobných úloh, či sledovanie financií.

³⁶ Zákon č. 513/1991 Zb. o lesnom hospodárstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Štvrtá časť. [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/>

³⁷ Lesy ČR. *O společnosti*. [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na: <https://lesy-cr.cz/o-nas/profil-firmy/>

3.2.2 Vertikálna a horizontálna analýza účtovnej závierky LČR, š. p.

Podobne ako pri štátnom podniku Lesy Slovenskej republiky, sa v tejto podkapitole zameriame na vertikálnu a horizontálnu analýzu účtovných výkazov štátneho podniku Lesy Českej republiky pomocou priložených tabuliek.

3.2.2.1 Analýza Súvahy

Aktíva š. p. Lesy ČR v roku 2021 dosiahli hodnotu 70 miliárd českých korún, a išlo o 5,8% medziročný nárast. Najvýznamnejšiu položku aktív tvoril dlhodobý hmotný majetok a to s 83,3% podielom. Absolútna hodnota (58,4 miliárd Kč) medziročne klesla o takmer 2%, pričom klesol aj percentuálny podiel na celkových aktívach o 6,4% z pôvodných 89,7%.

Tabuľka 10: Analýza aktív, LČR (2020 – 2021)

údaje sú v mil. Kč.	Rok 2020		Rok 2021		20 vs. 21
Položka aktív	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Dlhodobý nehmotný majetok	371	0,56%	394	0,56%	6,1%
Dlhodobý hmotný majetok	59 425	89,70%	58 421	83,33%	-1,7%
Dlhodobý finančný majetok	24	0,04%	141	0,20%	495,3%
Zásoby	1 273	1,92%	856	1,22%	-32,8%
Pohľadávky	1 368	2,06%	1 588	2,26%	16,1%
Krátkodobý finančný majetok, peňažné prostriedky	3 616	5,46%	8 554	12,20%	136,6%
Časové rozlíšenie	173	0,26%	154	0,22%	-11,0%
Aktíva celkom	66 249	100%	70 107	100%	5,8%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LČR

Hodnota dlhodobého hmotného majetku medziročne stúpala o 6,1% na hodnotu 394 miliónov Kč a podiel na celku zostáva nezmenený. V dlhodobom finančnom majetku pozorujeme značný nárast o 495,3% z dôvodu navýšenia podielov ovládanej osoby - LČR k 31. 12. 2021 držali 100% majetkový podiel a boli 100% ovládajúcou osobou v spoločnosti PERPERUNA ECO s. r. o. V zásobách nastal pokles o 32,8% medzi porovnávanými rokmi. Pohľadávky sa zase zvýšili medziročne o 16% na hodnotu 1,5 miliardy Kč. Výraznejší nárast sledujeme v položke krátkodobý finančný majetok a peňažné prostriedky na účtoch a to o 136,6% na hodnotu 8,5 miliárd Kč z predchádzajúcej úrovne 3,6 miliardy Kč.

Čo sa týka časového rozlíšenia, v tejto položke nastal medziročný pokles o 11% na hodnotu 154 miliónov Kč.

Pasíva celkom predstavovali v roku 2021 hodnotu 70 miliárd českých korún. Najväčšou položkou pasív boli kapitálové fondy na úrovni 45,3 miliárd Kč tvoriace 64,68% podiel na celku v roku 2021, čo predstavuje takmer 4,5% zníženie percentuálneho podielu na pasívach oproti roku 2020. Základné imanie dosiahlo hodnotu 14,6 miliardy Kč a za sledované roky ide taktiež o medziročný pokles.

Tabuľka 11: Analýza pasív, LČR (2020 – 2021)

údaje sú v mil. Kč.	Rok 2020		Rok 2021		20 vs. 21
Položka pasív	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Základné imanie	14 776	22,30%	14 631	20,87%	-0,98%
Kapitálové fondy	45 786	69,11%	45 348	64,68%	-0,96%
Fondy zo zisku	1 796	2,71%	1 807	2,58%	0,61%
VH minulých rokov	-787	-1,19%	-778	-1,11%	-1,14%
VH za účtovné obdobie po zdanení	43,74	0,07%	2 742	3,91%	6168,86%
Rezervy	2 335	3,52%	3 577	5,10%	53,19%
Záväzky	2 168	3,27%	2 659	3,79%	22,65%
Časové rozlíšenie	131	0,20%	121	0,17%	-7,63%
Pasíva celkom	66 249	100%	70 107	100%	5,8%

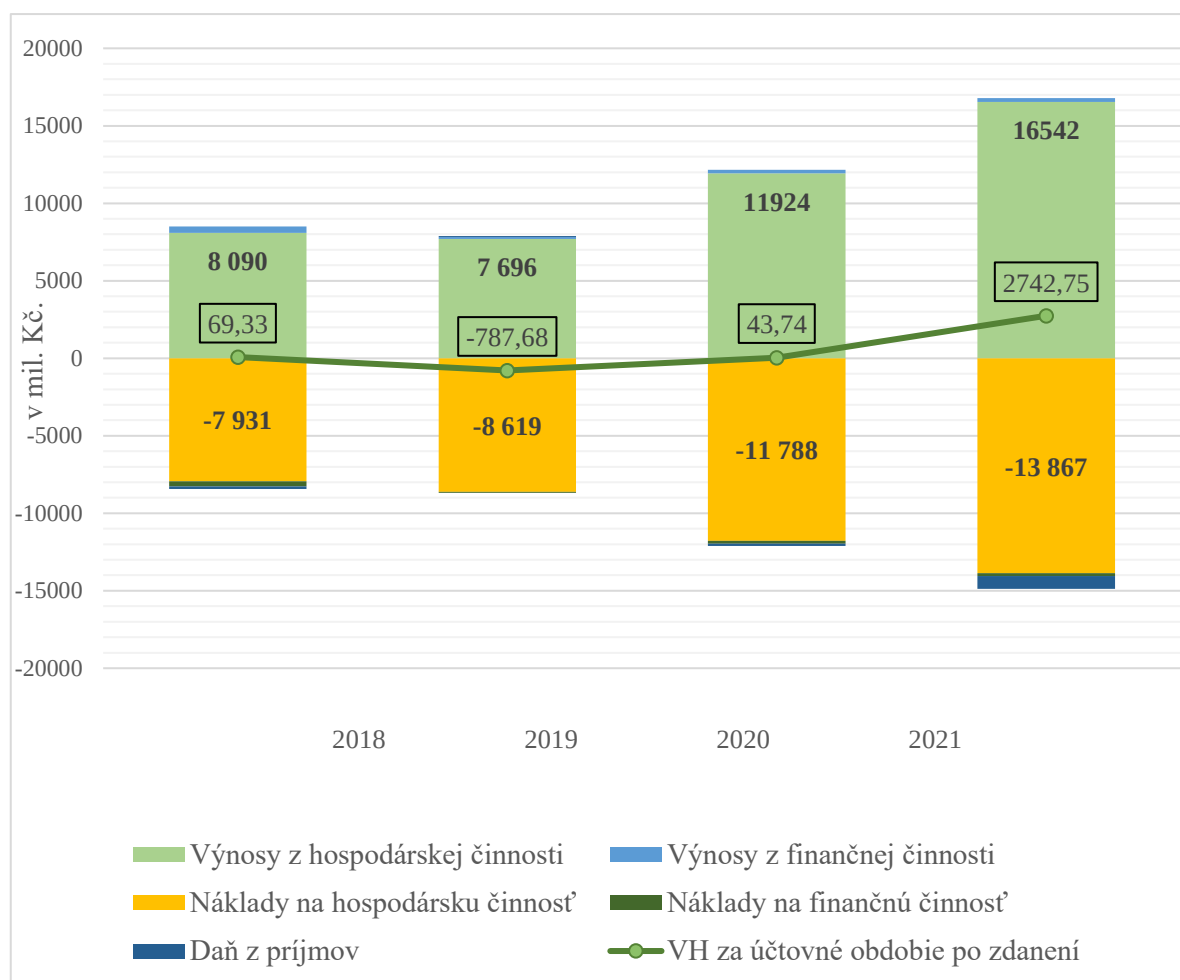
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LČR

Vo fondoch zo zisku nenastal natoľko významný posun, ich hodnota je 1,8 miliardy Kč za rok 2021 a medziročný nárast je 0,61%, na celku predstavujú 2,58% podiel. Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení sa rapídne navýšil medziročne z hodnoty 43,74 miliónov Kč na 2,74 miliardy Kč, čomu sa budeme bližšie venovať na nasledujúcich stranách. Rezervy sa zvýšili medziročne o 53,19% na hodnotu 3,57 miliárd Kč z pôvodných 2,3 miliardy Kč. Ich podiel na celku sa zvýšil na 5%. Záväzky vzrástli o 22,65% čo predstavuje hodnotu 2,66 miliárd Kč a 3,79% podiel na celku v roku 2021. Položka časového rozlíšenia sa znížila z predchádzajúceho roku 2020 o 7,63% na rok 2021 a mala hodnotu 121 miliónov Kč.

3.2.2.2 Analýza Výkazu Ziskov a Strát

Ako sme uviedli na predchádzajúcej strane, štátny podnik Lesy ČR dosiahol v roku 2021 zisk na úrovni 2,7 miliardy Kč, čo predstavuje výrazné medziročné navýšenie. Hlavným dôvodom rastu zisku bolo zvýšenie cien dreva a zároveň aj získané dotácie od štátu na obnovu kôrovcami zničených lesov. Údaje za prvé tri kvartály roka 2022 hovoria o rekordnom hrubom zisku 7,39 miliárd Kč.³⁸ V nasledujúcom grafe č. 10 sledujeme vývoj výsledku hospodárenia za roky 2018 až 2021.

Graf 10: Analýza výkazu ziskov a strát, LČR (2020 – 2021)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa účtovných záznamov LČR

Lesy ČR sa v roku 2021 výškou zisku takmer vrátili na úroveň posledného roka pred kalamitou. V roku 2017 vytvorili čistý zisk 3,08 miliardy Kč. V ďalších rokoch ziskovosť LČR zásadne ovplyvnila kalamita spojená s pádom cien dreva. V roku 2019 podnik utrpel

³⁸ ČESKÉ NOVINY. *Lesy ČR za tři čtvrtletí znásobily zisk na rekordních 7,4 mld. Kč.* [online]. 24.11.2022. [cit. 2023-04-15]. Dostupné na: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2289835>

stratu takmer 790 miliónov Kč a v roku 2020 sa v miernom zisku udržal len vďaka prijatiu štátnej kompenzácie na zníženie cien dreva z dôvodu kalamity vo výške 2,3 miliardy Kč.

Stratu v roku 2019 ovplyvnila tvorba rezerv a zvýšené náklady na pestovateľskú činnosť. Obnova zničených lesov bola prioritou podniku. Lesy ČR zalesnili takmer 22 tisíc hektárov lesa a vysadili približne 90 miliónov sadeníc v danom období.

Rast cien dreva sa odrazil vo zvýšení tržieb podniku o dve tretiny na 14,6 miliárd Kč z 8,77 miliárd Kč v roku 2020. Tržby podniku Lesy ČR vzrástli napriek tomu, že ťažba dreva s ústupom kalamity klesla o 20% na 11,4 miliónov m³. V čase vrcholiacej kalamity dosiahla ťažba dreva rekordných 14,4 miliónov m³.³⁹

Do nasledovnej tabuľky č. sme doplnili prehľad o výnosoch š. p. Lesy ČR. Celkové výnosy dosiahli úroveň 16,8 miliárd Kč za rok 2021 čo predstavuje 38,14% medziročný nárast.

Tabuľka 12: Analýza výnosov LČR (2020 – 2021)

údaje sú v mil. Kč.	2020		2021		20 vs. 21
Položka výnosov	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Výnosy z hospodárskej činnosti	11924	98,12%	16542	98,53%	38,73%
Čistý obrat	12 153,13	100%	16 787,67	100%	38,13%
Zmeny stavu vnútroorganizačných zásob	-474,38	-3,90%	951,33	5,67%	-300,54%
Aktivácia	-7,36	-0,06%	-0,86	-0,01%	-88,38%
Tržby z predaja majetku	276,47	2,27%	239,68	1,43%	-13,31%
Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti	2871,65	23,63%	1693,52	10,09%	-41,03%
Výnosy z finančnej činnosti	229	1,88%	246	1,47%	7,42%
Výnosy celkom	12 153	100%	16 788	100%	38,14%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LČR

Výnosy z hospodárskej činnosti, pod ktoré spadajú tržby z predaja výrobkov, služieb a tovaru činili 16,54 miliárd Kč a tvoria 98,53% podiel na celku. Výnosy z finančnej činnosti predstavovali hodnotu 246 miliónov Kč v roku 2021 pričom ide o 7,42% navýšenie oproti roku 2020. Na celku sa podieľali 1,47% podielom.

³⁹ ČESKÁ TELEVIZE. Lesy ČR skokově znásobily čistý zisk. Místo 44 milionů loni vydělaly téměř tři miliardy. [online]. 9. 5. 2022. [cit. 2023-04-15]. Dostupné na: <https://ct24.cesktelevize.cz/domaci/3486144-lesy-cr-skokove-znasobily-cisty-zisk-misto-44-milionu-loni-vydelaly-temer-tri>

Pri pohľade na náklady v tabuľke č. 13 pozorujeme ich medziročný nárast o 15,99% na hodnotu 14 miliárd Kč v roku 2021 z predchádzajúcich 12 miliárd Kč.

Tabuľka 13: Analýza nákladov LČR (2020 – 2021)

údaje sú v mil. Kč.	2020		2021		20 vs. 21
Položka nákladov	absolútna hodnota	% podiel	absolútna hodnota	% podiel	% zmena
Náklady na hospodársku činnosť	11 788	97,35%	13 043	92,87%	10,65%
Spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok	381,16	3,15%	453,91	3,23%	19,09%
Opravné položky k zásobám	547,29	4,52%	-547,12	-3,90%	-199,97%
Služby	7 050	58,22%	7 108,81	50,61%	0,83%
Osobné náklady	2 497,86	20,63%	2 702,75	19,24%	8,20%
Dane a poplatky	146,25	1,21%	122,06	0,87%	-16,54%
Odpisy a opravné položky k majetku	843,18	6,96%	783,82	5,58%	-7,04%
Zostatková cena predaného majetku a materiálu	29,75	0,25%	16,64	0,12%	-44,08%
Opravné položky k pohľadávkam	-196,31	-1,62%	-32,34	-0,23%	-83,53%
Ostatné náklady na hospodársku činnosť	3 150,28	26,02%	1 935,56	13,78%	-38,56%
Náklady na finančnú činnosť	0,177	0,0015%	0,178	0,0013%	0,56%
Náklady celkom	12 109	100%	14 045	100%	15,99%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LČR

Náklady na hospodársku činnosť narástli medziročne o 10,65% čo je v absolútnom vyjadrení 13 miliárd Kč. Najväčšiu časť tvorili služby na úrovni 7,1 miliardy Kč a s 50,61% podielom na celku. Druhou najväčšou nákladovou položkou boli osobné náklady na úrovni 2,7 miliardy Kč, ktoré boli oproti roku 2020 navýšené o 8,2% a zastávali 19,24% podiel na celku nákladov.

Ďalej v položke dane a poplatky nastal pokles o 16,54% na hodnotu 122 miliónov Kč. Odpisy a opravné položky k majetku taktiež poklesli, a to o 7%, pričom na celku mali 5,58% podiel. Aj ďalšie uvedené položky patriace do nákladov na hospodársku činnosť medziročne poklesli.

Náklady na finančnú činnosť mierne stúpili o 0,56% medziročne a mali hodnotu 178 tisíc Kč.

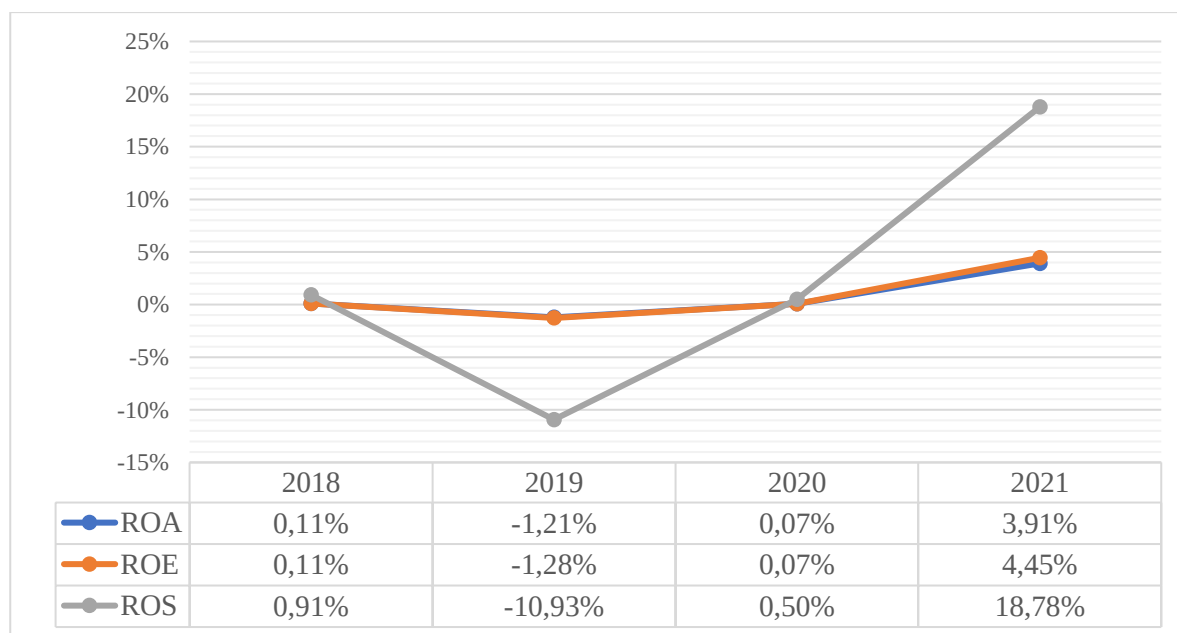
3.2.3 Analýza vybraných finančných ukazovateľov v LČR, š. p.

V nasledujúcej podkapitole budeme sledovať vývoj ukazovateľov rentability, likvidity, aktivity a zadlženosti v podniku Lesy ČR, a zároveň zhodnotíme dané výsledné hodnoty za pozorované obdobie.

3.2.3.1 Rentabilita

Vybrané finančné ukazovateľ rentability aktív, vlastného kapitálu a tržieb sme naniesli na graf č. 11. Ide o údaje v rozmedzí rokov 2018 až 2021. Podnik lesy ČR vykázal v roku 2019 ako výsledok hospodárenia stratu, preto ide o celkovo zápornú rentabilitu s najväčším prepadom v ukazovateli rentability tržieb. Od roku 2020 pozorujeme u všetkých troch ukazovateľov nárast, najvýraznejšie však pri rentabilite tržieb, keďže zisk sa zvýšil na 2,7 miliardy Kč z 44 miliónov Kč a tržby sa zvýšili na 14,6 miliárd Kč z 8,77 miliárd Kč.

Graf 11: Vývoj ukazovateľov rentability, LČR (2018 - 2021)

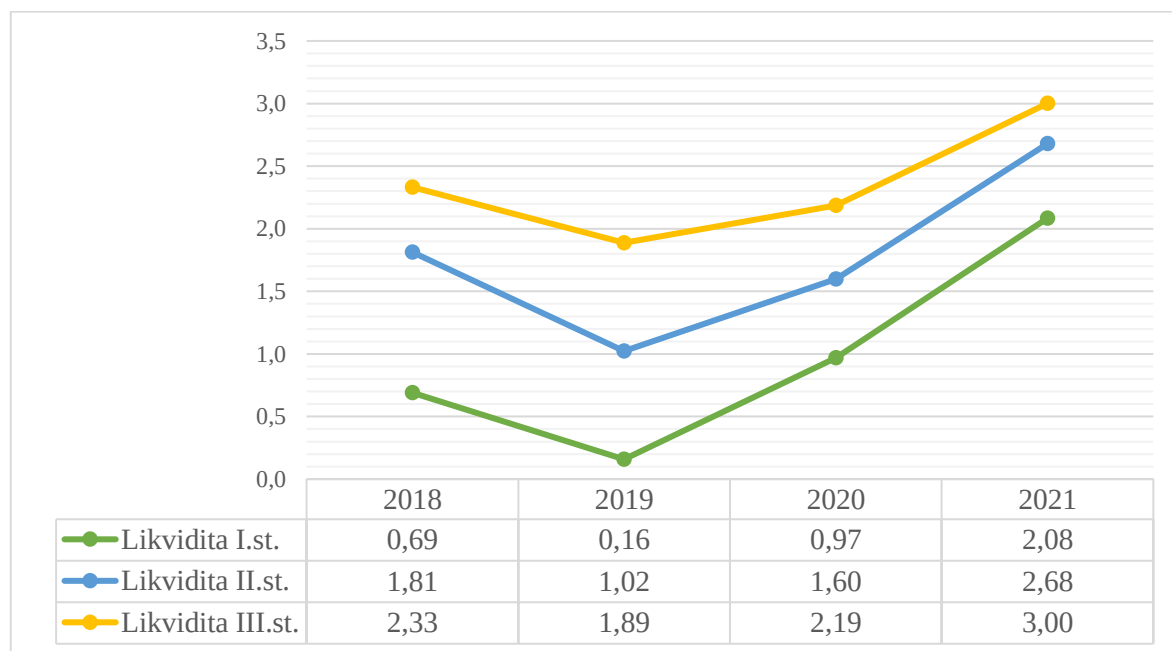
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročných správ LČR

Rentabilita aktív v roku 2021 predstavovala 3,91%, čo vyjadruje, že z 1 eura majetku podnik zarobil 0,0391 eura zisku. Rentabilita vlastného kapitálu v roku 2021 predstavovala 4,45%, čo vyjadruje, že z 1 eura vlastného kapitálu podnik zarobil 0,0445 eura zisku. ROA aj ROE kopírujú svoj vývoj, ich hodnoty sú takmer identické, až v roku 2021 sa hodnota ROE mierne zvýšila nad ROA, čo vnímame pozitívne. Rentabilita tržieb v roku 2021 predstavovala 18,78%, čo vyjadruje, že z 1 eura tržieb podnik zarobil 0,1878 eura zisku. Speňaženie dreva je hlavným dôvodom zvýšenia rentability.

3.2.3.2 Likvidita

Hodnoty ukazovateľov likvidity v podniku Lesy Českej republiky ukazujú, ako dobre podnik disponuje dostupnými finančnými zdrojmi na pokrytie svojich záväzkov v krátkodobom horizonte. Vývoj ukazovateľov likvidity, konkrétne pohotovú, bežnú a celkovú likviditu za obdobie rokov 2018 až 2021 je zobrazený na grafe č. 12.

Graf 12: Vývoj ukazovateľov likvidity, LČR (2018 - 2021)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročných správ LČR

Likvidita I. stupňa – pohotová likvidita sa zvýšila v roku 2020 a ešte viac v roku 2021, čo je pozitívny signál, pretože ukazuje, že podnik má dostatok hotovosti a podobne likvidných aktív na rýchle uspokojenie svojich záväzkov.

Likvidita II. stupňa – bežná likvidita podobne ako pohotová likvidita má priaznivý vývoj, čo značí schopnosť premeniť aktíva na hotovosť v krátkodobom horizonte.

Likvidita III. stupňa – celková likvidita sa tiež zlepšila v priebehu posledných rokov, čo ukazuje, že podnik má dostatok zdrojov na splatenie svojich záväzkov v krátkodobom horizonte, aj keď by musel použiť i menej likvidné aktíva.

Celkovo teda hodnoty ukazovateľov likvidity v podniku Lesy Českej republiky v priebehu posledných rokov ukazujú pozitívny trend a zlepšenie finančnej stability a schopnosti platiť záväzky v krátkodobom horizonte.

3.2.3.3 Aktivita

V tabuľke č. 14 sa pozrieme na vývoj ukazovateľov aktivity za sledované obdobie rokov 2018 až 2021. Tieto ukazovatele vypovedajú o tom ako podnik Lesy ČR účinne využíva svoj majetok, pričom primerané využitie je podmienkou stabilnej finančnej situácie.

Tabuľka 14: Vývoj ukazovateľov aktivity, LČR (2018 - 2021)

Ukazovateľ (v dňoch)	2018	2019	2020	2021
Doba obratu zásob	27	61	38	18
Doba obratu (inkasa) krátkodobých pohľadávok	59	61	40	34
Doba splácania záväzkov	59	64	66	73
Doba obratu aktív	2 768	2 985	1 962	1 503

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročných správ LČR

V ukazovateli doba obratu zásob evidujeme značné zlepšenie hodnoty na 18 dní v roku 2021 v porovnaní s predtým rokom sa doba obratu zásob znížila o 20 dní a oproti roku 2019 o výrazných 43 dní. Posun k zníženiu doby obratu zásob indikuje efektívnejšie riadenie podnikových zásob. Vďaka dobrému vývoju trhovej situácie dosiahol podnik v roku 2021 rast speňaženia pri predaji vo všetkých obchodných kanáloch a zníženie doby obratu zásob pri predaji vyrobeného dreva.

Doba obratu krátkodobých pohľadávok sa skrátila na 34 dní v roku 2021, čo značí zlepšenie likvidity podniku ako sme si uviedli aj na predchádzajúcej strane.

Čo sa týka doby splácania záväzkov voči dodávateľom alebo veriteľom, tak ide o mierne zhoršenie v počte dní zo 66 dní na 73 dní roku 2021, avšak stále ide o postačujúcu úroveň nachádzajúcu sa v odporúčanom rozmedzí.

Doba obratu aktív v štátnom podniku Lesy ČR sa medziročne zlepšila o viac ako jeden rok na úroveň približne 4 roky a dva mesiace, čo je stále celkom vysoká hodnota ale je podstatne najnižšia za sledované roky a celkovo pri lesných podnikoch je to viac menej bežné.

3.2.3.4 Zadlženost'

Ukazovatele zadlženosti za obdobie rokov 2018 až 2021 sme uviedli do nasledujúcej tabuľky č. 15 pričom dané výsledky si taktiež interpretujeme.

Tabuľka 15: Vývoj ukazovateľov zadlženosti, LČR (2018 - 2021)

Ukazovateľ	2018	2019	2020	2021
Stupeň samofinancovania	95,5%	95,2%	93,0%	90,9%
Stupeň zadlženosti	1,88%	2,38%	6,80%	8,90%
Celková zadlženosť	2,06%	2,52%	7,00%	9,07%
Finančná páka	1,05	1,05	1,08	1,10
Krytie dlhodobého majetku	1,03	1,02	1,03	1,08

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročných správ LČR

V štátnom podniku Lesy ČR dosiahol stupeň samofinancovania úroveň 90,9% v roku 2021, čo vyjadruje pokles oproti predchádzajúcim rokom, avšak stále tento ukazovateľ vykazuje vysoké hodnoty. Podnik využíva takmer výhradne vlastné zdroje financovania.

Stupeň zadlženosti v roku 2021 narástol na 8,9%, a celková zadlženosť je len o trochu vyššia a má hodnotu 9,07% v roku 2021. Finančná situácia podniku sa stabilizovala, a to vďaka nárastu predajných cien dreva a obdržaným štátnym dotáciám na pestovateľskú činnosť podľa nariadenia vlády aj dotáciám na vyrovnanie cien za predaj podkôrnikového dreva. Lesy SR nečerpali žiadne úvery z bankového sektora ani od externých subjektov a hospodárili s vyrovnaným cash flow.

Finančná páka má hodnotu 1,10 v poslednom pozorovanom roku, takže pre každé 1 euro vlastného kapitálu má podnik 1,10 eura aktív. Dopad na rentabilitu vlastného kapitálu je z tohto pohľadu priaznivý.

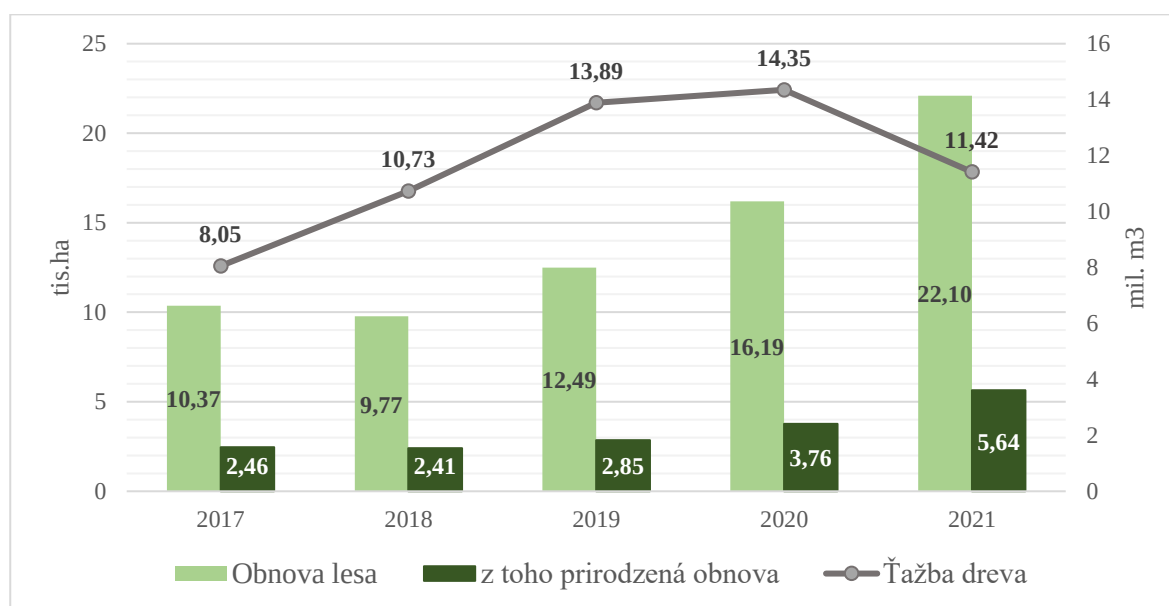
Krytie dlhodobého majetku dosahuje každoročne hodnôtou okolo 1, čo nám vypovedá o tom, že podnik je dlhodobo primerane kapitalizovaný.

3.2.4 Analýza vybraných technických ukazovateľov v LČR, š. p.

V poslednej časti našej analýzy sa znova zameriame na porovnanie ukazovateľov **obnova lesa a ťažba dreva** podobne aj v ČR. Do grafu č. 13 sme naniesli údaje za obdobie rokov 2017 až 2021. Česko má okolo 34,6% plochy pokrytej lesmi a väčšina lesných pozemkov patrí do štátneho vlastníctva.

V posledných rokoch sa ČR stretáva s kritikou za neefektívne riadenie lesa a ťažbu dreva bez dostatočného zreteľa na udržateľnosť. Ako môžeme vidieť aj na grafe č. 13 veľmi kritické boli roky 2018 až 2020 kedy sa neúmerne zvyšovala ťažba dreva a k tomuto tempu sa les nestíhal obnovovať.

Graf 13: Vývoj ukazovateľov - obnova lesa a ťažba dreva, LČR (2017 - 2021)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročnej správy LČR

V čase vrcholiacej kalamity dosiahla ťažba dreva rekordných 14,4 mil. m³. V roku 2021 nastala priaznivá zmena v oboch parametroch, zvýšila sa obnova lesa a znížila sa úroveň ťažby. Ústupom kalamity klesla ťažba dreva o 20% na 11,4 mil. m³ a obnova lesa stúpila na 22,10 tis. ha čo predstavuje nárast o 36,54%. Prirodzená obnova lesa sa medziročne zvýšila o polovicu na 5,64 tis. ha plochy, čo vyjadruje želaný vývoj.

3.3 Diskusia k vybraným štátnym podnikom

Lesy Slovenskej republiky ako aj Lesy Českej republiky sú dôležité podnikateľské subjekty v lesnom odvetví týchto krajín, kde zodpovedajú za správu a ochranu lesných zdrojov. Je však potrebné poznamenať, že ide o dva odlišné štátne podniky s rozdielnymi charakteristikami. Medzi najzásadnejšie rozdiely na prvý pohľad určite patrí rozloha lesných pozemkov a typ spravovaných lesov. Lesy SR v roku 2021 obhospodarovali rozlohu 879 tis. ha lesa a Lesy ČR 1,16 mil. ha lesa.

Pri pohľade na zamestnanosť v roku 2021 v štátnom podniku Lesy SR bol priemerný počet zamestnancov 3 316 osôb kde došlo k medziročnému poklesu. V štátnom podniku Lesy ČR išlo o 3 638 osôb a o medziročný nárast v oblasti kalamitných lesných správ.

Podrobnejšou analýzou výkazov účtovných závierok sme sledovali medziročné zmeny na položkách súvahy a výkazu ziskov a strát. Podľa výročných správ o hospodárení za rok 2021 mali Lesy SR aj Lesy ČR kladné finančné výsledky a oba podniky rapídne zvýšili svoju úroveň zisku.

Lesy SR zvýšili svoj čistý zisk z necelého milióna EUR v roku 2020 na vyše 12 miliónov EUR v roku 2021. Lesy ČR medziročne zvýšili svoj čistý zisk z hodnoty 43,74 miliónov Kč na 2,74 miliardy Kč. Tieto navýšenia nastali hlavne z dôvodu vyššieho priemerného speňaženia dreva na Slovensku aj v Česku. Čistý obrat zahrňujúc tržby najmä z predaja vlastných výrobkov a tržby z predaja služieb sa v LSR zvýšil o 21,81% v porovnaní s rokom 2020 a v LČR sa čistý obrat zvýšil o 38,13%.

V nákladoch tvorili najväčšiu časť služby a osobné náklady. V percentuálnom podiele na celkových nákladoch v LSR predstavovali služby 40,38% a osobné náklady 36,81%. V LČR bol percentuálny podiel služieb 50,61% na nákladoch celkom a osobné náklady tvorili 19,24% podiel v roku 2021.

Čo sa týka analýzy súvahy, tak v oboch sledovaných podnikoch tvoril najvýznamnejšiu položku aktív dlhodobý hmotný majetok nakoľko ide o pozemky v správe vybraných štátnych podnikoch, v LSR je to 89,95% podiel na aktívach a v LČR ide o 83,33% podiel v roku 2021.

Na strane pasív v LSR ide o základné imanie tvoriace 83,93% podiel na pasívach a v LČR sú to kapitálové fondy predstavujúce 64,68% podiel na pasívach a základné imanie s 20,87% podielom.

V porovnaní pomerových ukazovateľov v LSR a LČR sme sa najskôr pozreli na rentabilitu, kde sme zaznamenali rastúci trend, najvýraznejšie v rentabilite tržieb. Ďalej sme sledovali likviditu kde oba podniky môžeme zaradiť medzi dostatočne likvidné. Následne sme zmerali ukazovatele aktivity kde doba obratu zásob aj inkasa krátkodobých pohľadávok je približne v rámci odporúčaných hodnôt, podobne aj pri dobe splácania záväzkov v LČR, avšak pri LSR sú tieto hodnoty vyššie, kde by bolo žiaduce zníženie. Ako posledný pomerový ukazovateľ sme analyzovali ukazovatele zadlženosti, z ktorých vyplýva, že oba podniky sú do vysokej miery financované z vlastných zdrojov.

Finančná výkonnosť Lesov SR a Lesov ČR nie je jediným kritériom pre ich úspešnosť. Štátne podniky v lesnom odvetví sú aj zodpovedné za ochranu prírody a krajiny. Je potrebné brať do úvahy aj iné ukazovatele, ako napríklad ich environmentálnu a sociálnu výkonnosť. Tieto ukazovatele zahŕňajú množstvo obnovej plochy lesa, miery dosiahnutých cieľov v oblasti ochrany prírody a biodiverzity.

Z toho dôvodu sme si vybrali analyzovať aj technické ukazovatele ako obnova lesa a ťažba dreva. V roku 2021 v LSR sa obnova lesa znížila na 5,66 tis. ha a z toho podiel prirodzenej obnovy tvoril polovicu hodnoty. Ťažba dreva medziročne mierne vzrástla na úroveň 3,78 mil. m³. V LČR bola obnova lesa na úrovni 22,10 tis. ha, čo vyjadruje veľmi priaznivý vývoj po podkôrnikovej kalamite a ťažba dreva klesla na 11,42 mil. m³.

Slovensko a Česko majú rôzne prírodné podmienky a lesné hospodárstvo, preto ich porovnávanie ani v oblasti obnovy lesa a ťažby dreva nie je úplne jednoduché. V oboch krajinách sa v súčasnosti uskutočňuje riadenie lesa s cieľom minimalizovať negatívne vplyvy na prírodu a zabezpečiť udržateľnosť výroby dreva. Obe krajiny sú členmi FSC (Forest Stewardship Council), ktorý je celosvetovou organizáciou zameranou na certifikáciu udržateľného lesného hospodárstva.⁴⁰

⁴⁰ FSC. *About us*. [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné na: <https://fsc.org/en/about-us>

Záver

V tejto záverečnej práci sme sa zamerali na zhodnotenie výkonnosti štátnych podnikov, pričom sme si zvolili úsek lesného hospodárstva. Analyzovali sme štátny podnik Lesy Slovenskej republiky a štátny podnik Lesy Českej republiky.

V podniku Lesy SR v roku 2021 išlo o druhý historicky najvyšší hospodársky výsledok podniku od jeho založenia, pričom dotácie na prevádzku boli značne nižšie ako v najsilnejších rokoch 2011 a 2012. Zároveň daný výsledok hospodárenia bol dosiahnutý bez odpredaja majetku.

Finančná situácia v podniku Lesy ČR sa v roku 2021 stabilizovala, a to vďaka nárastu predajných cien dreva a obdržaným štátnym dotáciám na pestovateľskú činnosť podľa nariadenia vlády aj dotáciám na vyrovnanie cien za predaj podkôrnikového dreva. Lesy ČR nečerpali žiadne úvery z bankového sektora ani od externých subjektov.

V teoretickej časti práce sme si v úvode vymedzili štátnik podnik ako špecifický podnikateľský subjekt. Pokračovali sme pohľadom na východiská a zdroje pre analýzu výkonnosti podniku. Zadefinovali sme si vybrané tradičné a moderné ukazovatele finančnej výkonnosti podniku. Následne sme venovali pozornosť transparentnosti a efektívnosti štátnych podnikov ako aj spoločenskej zodpovednosti podniku a zelenej ekonomike.

V praktickej časti sme najskôr uviedli stav lesného hospodárstva na Slovensku a v Česku. Analyzovali sme štátny podnik Lesy SR a následne Lesy ČR v období rokov 2017 až 2021, z časti aj za rok 2022. V oboch podnikoch sme začali ich charakteristikou. Vykonali sme vertikálnu a horizontálnu analýzu výkazov účtovných závierok. Ďalej sme vypočítali pomerové ukazovatele a sledovali sme ich vývoj. Podobne sme pozreli aj na vývoj technických ukazovateľov v podobe obnovy lesa a ťažby dreva.

Lesy SR a Lesy ČR sú celkovo stabilnými a ziskovými podnikmi za posledné sledované obdobie. Keďže ide o štátne podniky, nemali by byť hodnotené len podľa finančných výsledkov, ale aj na základe toho, ako prispievajú k vytváraniu spoločenskej hodnoty. Ich hospodárenie a finančná výkonnosť sú ovplyvňované rôznymi faktormi, ako sú hlavne ceny dreva, klimatické podmienky, dopyt po drevárskych výrobkoch. Avšak obidva podniky sú zárukou trvalo udržateľného hospodárenia v rámci platnej legislatívy a rešpektovania zásad ochrany lesa uznávaných v rámci krajín EÚ.

Zoznam použitej literatúry

Tlačené knihy

- [1] MAJDÚCHOVÁ, Helena. a kol. *Podnikové hospodárstvo. 2. aktualizované, prepracované a rozšírené vydanie.* Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2020, 424 s. ISBN 978-80-571-0271-7.
- [2] KNÁPKOVÁ, Adriana. a kol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady. 3. kompletně aktualizované vydání.* Praha: GRADA, 2017, 228 s. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0563-2.
- [3] SIVÁK, Rudolf. a kol. *Kapitálová štruktúra podnikateľských subjektov.* Bratislava: Sprint 2, 2019, 399 s. Economics. ISBN 978-80-89710-23-2.
- [4] ŠLOSÁROVÁ, Anna – BLAHUŠIAKOVÁ, Miriama. *Analýza účtovnej závierky 2. prepracované a doplnené vydanie.* Wolters Kluwer SR, 2020, 440 s. ISBN: 978-80-571-0166-6
- [5] WAGNER, Jaroslav. *Měření výkonnosti: Jak měřit, vyhodnocovat a využívat informace o podnikové výkonnosti.* Praha : Grada, 2009, 256 s. ISBN 9788024729244
- [6] ZALAI, Karol. a kol. *Finančno-ekonomická analýza podniku. 9. aktual. a rozšír. vyd.* Bratislava : Sprint 2, 2016, 487 s. Economics. ISBN 978-80-89710-22-5.

Elektronické dokumenty – monografie, zborníky

- [1] BÖWER, Uwe: State-Owned Enterprises in Emerging Europe: The Good, the Bad, and the Ugly. [elektronický zdroj]. WP/17/221. [2017], online. 27 s. [cit. 2023-03-20]. IMF. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na:
<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/10/30/State-Owned-Enterprises-in-Emerging-Europe-The-Good-the-Bad-and-the-Ugly-45181>
- [2] MPSR. Lesné hospodárstvo. [elektronický zdroj]. [2021]. online. 67 s. [cit. 2023-04-20]. Dostupné na: <https://www.mpsr.sk/lesne-hospodarstvo/123>

- [3] MZ. Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2021. [elektronický zdroj]. [2021]. online. 144 s. [cit. 2023-04-23]. Dostupné na: <https://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho-2021.html>
- [4] NKÚ SR. Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR za rok 2021. [elektronický zdroj]. [2021], online. 35 s. [cit. 2023-04-22]. Dostupné na: <https://www.nku.gov.sk/spravy-o-vysledkoch-kontrolnej-cinnosti-nku-sr>
- [5] OECD. *Monitoring the Performance of State-Owned Enterprises: Good Practice Guide for Annual Aggregate Reporting*. [elektronický zdroj]. [2022], online. 70 s. [cit. 2023-03-20]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/corporate/monitoring-performance-state-owned-enterprises.htm>
- [6] PWC. State-Owned Enterprises: Catalysts for public value creation? [elektronický zdroj]. [2015], online. 48 s. [cit. 2023-02-02]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/gr/en/publications/assets/state-owned-enterprises-catalysts-for-public-value-creation.pdf>

Články v elektronických časopisech, zborníkoch a iné príspevky

- [1] BRUMBY Jim – GÖKGÜR, Nilgün. *Time to rethink State-Owned Enterprise (SOE) performance trade-offs*. World Bank. [online]. 11. 3. 2021. [cit. 2023-03-20]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/governance/time-rethink-state-owned-enterprise-soe-performance-trade-offs>
- [2] ČESKÉ NOVINY. *Lesy ČR za tři čtvrtletí znásobily zisk na rekordních 7,4 mld. Kč*. [online]. 24.11.2022. [cit. 2023-04-15]. Dostupné na: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2289835>
- [3] ČESKÁ TELEVIZE. *Lesy ČR skokově znásobily čistý zisk. Místo 44 milionů loni vydělaly téměř tři miliardy*. [online]. 9. 5. 2022. [cit. 2023-04-15]. Dostupné na: <https://ct24.cesktelevize.cz/domaci/3486144-lesy-cr-skokove-znasobily-cisty-zisk-misto-44-milionu-loni-vydelaly-temer-tri>

- [4] DESAI, Mihir, et al. *A Better Way to Assess Managerial Performance*. HBR. [online]. 2022. [cit. 2023-04-19]. Dostupné na: <https://hbr.org/2022/03/a-better-way-to-assess-managerial-performance>
- [5] EUR-Lex. *Sociálna zodpovednosť podnikov (SZP)*. [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM:corporate_social_responsibility
- [6] FSC. *About us*. [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné na: <https://fsc.org/en/about-us>
- [7] ISO 26000. *Social responsibility*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné na: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>
- [8] Lesy ČR. *O spoločnosti*. [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na: <https://lesy-cr.cz/o-nas/profil-firmy/>
- [9] MPSR. *Verejnosc' bude moct' kontrolovat' obchod s drevom priamo v aplikácii*. [online]. 20.01.2022. [cit. 2023-04-26]. Dostupné na: <https://mpsr.sk/verejnosc-bude-moct-kontrolovat-obchod-s-drevom-priamo-v-aplikacii/52-37--17450>
- [10] MPSR. *V roku 2022 sa plocha lesov obhospodarovaná PBHL zväčšila o 21 000 ha*. [online]. 19.12.2022. [cit. 2023-04-26]. Dostupné na: <https://www.mpsr.sk/v-roku-2022-sa-plocha-lesov-obhospodarovana-pbhl-zvacsila-o-21-000-ha/52-37--18499>
- [11] TURNING POINT. *Performance Management Self-Assessment Tool*. 2004. [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné na: http://www.phf.org/resourcestools/Documents/PM_Self_Assess_Tool.pdf
- [12] UNEP. *GE-TOP Report*. [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné na: <https://www.unep.org/explore-topics/green-economy/what-we-do/environment-and-trade-hub/green-economy-and-trade-1>
- [13] UNEP. *Green economy*. [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné na: <https://www.unep.org/pt-br/node/23750>
- [14] ÚNMS SR. *Spoločenská zodpovednosť a jej tri piliere*. [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné na: <https://cafcentrum.unms.sk/spolocenska-zodpovednost-a-jej-tri-piliere>

Databázy a štatistické údaje

[1]	data.worldbank.org	Skupina svetovej banky
[2]	finstat.sk	Finančné a právne dáta o slovenských firmách
[3]	orsr.sk	Obchodný register SR
[4]	registeruz.sk	Register Účtovných závierok
[5]	or.justice.cz	Veřejný rejstřík a sbírka listin

Výročné správy

- [1] Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR za rok 2022
- [2] Výročné správy za roky 2017-2021, Lesy Slovenskej republiky
- [3] Výročné správy za roky 2017-2021, Lesy Českej republiky
- [4] Zelená správa 2022, MPSR

Normy

- [1] Interná smernica č.8/2021 o záverečných, rigorózných a habilitačných prácach. Ekonomická univerzita v Bratislave. 2021
- [2] Zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku. [online]. [cit. 2022-11-2]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/111/20180901>
- [3] Zákon č. 428/2012 Sb. o majetkovém vyrovnaní s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. [online]. [cit. 2023-04-29]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/zzcr/2012-428>
- [4] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve. [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/431/20230101>
- [5] Zákon č. 513/1991 Zb. o lesnom hospodárstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/>